

Hänvisning
VN/5137/2022

Justitieministeriet

kirjaamo.om@gov.fiKontaktperson
Rättschef Michaela Slotte

Ärende

Landskapsregeringens synpunkter på beredskapsarbetsgruppens betänkande**Sammanfattning**

Statsrådet tillsatte den 6 oktober 2022 en arbetsgrupp för att bereda en totalreform av beredskapslagen. Arbetsgruppens betänkande är utformat som en proposition med förslag till ny beredskapslag. Syftet med reformen är att revidera beredskapslagen så att den motsvarar en modern syn på samhällets övergripande säkerhet och de faktorer som hotar den.

Redan när arbetsgruppen inledde sitt arbete var det känt att det fanns omfattande juridiska problem förknippade med Åland under undantagsförhållanden eftersom dessa problem hade blivit tydliga under Covid-19 pandemin. Landskapsregeringen lämnade den 21.5.2024 ett omfattande yttrande (ÅLR 2024/2091) till den arbetsgrupp som beredde en totalreform av beredskapslagen. I yttrandet konstaterade landskapsregeringen att den nuvarande beredskapslagen innebär betydande både juridiska och praktiska problem i förhållande till Ålands självstyrelse. Huvudsakligen består *problematiken* av fyra grundproblem:

1. Enligt 27 § 34 punkten i självstyrelselagen har riket behörighet gällande beredskap *inför* undantagsförhållanden. I 2 § i beredskapslagen (FFS 1552/2011) föreskrivs dock att lagen ska tillämpas som stöd både för myndigheternas befogenhet *under* undantagsförhållanden samt rörande deras förberedelser *inför* undantagsförhållanden. **Behörigheten och tillämpningen av beredskapslagen är oklar och borde klargöras i självstyrelselagen eller med stöd av självstyrelselagen.**
2. Riket har lagstiftningsbehörighet rörande beredskap inför undantagsförhållanden men kan inte lagstifta om skyldigheter för landskapsregeringen, dess underlydande myndigheter eller tjänstemän. Inte heller landskapet kan lagstifta om beredskap

inför undantagsförhållanden för självstyrelsemyndigheterna eftersom det är rikets behörighet.

3. Beredskapslagstiftningen pekar ut lagstiftning och myndigheter i riket. Landskapet Åland har lagstiftningsbehörighet och därmed egen lagstiftning och egna myndigheter inom en mängd områden som omfattas av beredskapslagstiftningen. Till denna problematik hör även att beredskapslagstiftningen reglerar möjligheter att göra undantag från grundlagen och annan lagstiftning. Självstyrelselagen innehåller i dagsläget inte några bestämmelser som skulle göra det möjligt för riksdagen eller statsrådet att bestämma om avvikelser från landskapslag. Detta försätter beslutsfattare och tjänstemän både i riket och på Åland i synnerligen utmanande situationer eftersom den juridiska grunden för beredskapsåtgärderna är oklar, vilket blev särskilt tydligt under undantagsförhållandena som utlystes i samband med Covid-19 pandemin. Denna problematik uppkommer även om man i beredskapslagen inte uttryckligen hänvisar till rikslagstiftning men bestämmelsen ändå medför en avvikelse från rikslag och därmed även ett behov av att avvika från landskapslag. **Det krävs en ändring av självstyrelselagen för att systemet juridiskt ska fungera.**
4. Grundprincipen enligt självstyrelsesystemet är att lagstiftningsbehörighet, förvaltningsbehörighet och kostnadsansvar följs åt. Om detta inte ska gälla inom ett område behöver det regleras i självstyrelselagen eller genom en överenskommelseförfordning i enlighet med 32 § självstyrelselagen. Riket har lagstiftningsbehörighet rörande beredskap inför undantagsförhållanden och ska således även stå för dessa kostnader men det saknas i dagsläget bestämmelser om hur finansieringen ska ske och till vilka delar. **Det krävs en ändring av självstyrelselagen för att klargöra hur finansieringen till åländska myndigheter ska ske.**

Landskapsregeringen ansåg i sitt yttrande 2024 att den omfattande problematik som fanns måste lösas i *en gemensam arbetsgrupp mellan riket och landskapet för att utreda och föreslå lösningar*. I stället beslutade justitieministeriet om en så kallad "förhandlingsmekanism" med Åland. Under hösten 2024 hölls ett antal möten mellan ministerierna och landskapsregeringen. Vid dessa möten kunde konstateras att det fanns omfattande juridiska oklarheter rörande Åland som måste redas ut samt att det rådde olika syn mellan landskapet och riket om hur Åland skulle hanteras. Efter det arbetade arbetsgruppen utan dialog med landskapsregeringen fram sitt betänkande där även förslag till Ålandslösningar i några fall ingår. Skrivningarna i betänkandet om hur Åland har involverats i processen är således missvisande. Arbetsgruppen har utan dialog med Åland föreslagit lösningar för Åland i förslaget till ny beredskapslag, vilket måste framgå

av propositionen då landskapsregeringen inte står bakom lösningarna och då riket inte ensidigt kan lösa problemställningarna. I de sammanhang diskussioner har förts med landskapsregeringen har arbetsgruppen enbart presenterat brottstycken ur förslaget, vilket gjort det omöjligt att bedöma förslagets konsekvenser och verkningar.

De grundläggande juridiska problem som finns i dag och som landskapsregeringen påpekade redan i sitt yttrande 2024 kvarstår olösta i arbetsgruppens förslag till ny beredskapslag. Dessutom har nya problem i förhållande till Åland uppkommit, vilket redogörs för nedan samt i den bilaga som bifogas till detta yttrande. Landskapsregeringen konstaterar att det kvarstår ett omfattande arbete att reda ut Ålandsfrågorna så att beredskapslagen skulle vara fungerande även i förhållande till Åland.

Allmänt om förslaget till ny beredskapslag

Förslaget till en ny beredskapslagstiftning ska dels vara förenligt med bestämmelserna i självstyrelselagen, dels med bestämmelserna gällande den personliga friheten i 7 § 1 mom. samt egendomsskyddet och näringsfriheten i 15 § 1 mom. respektive 18 § 1 mom. Finlands grundlag (FFS 731/1999).

Enligt förslaget faller vissa delar av beredskapslagen inom tillämpningsområdet för 23 § i Finlands grundlag, vilket innebär att tillfälliga undantag från grundläggande fri- och rättigheter kan införas genom lag eller förordning av statsrådet. Dock ger inte 23 § i grundlagen riksdagen befogenhet att lagstifta eller utfärda förordningsfullmakter inom Ålands lagstiftningsbehörighet.

Självstyrelselagen kan inte enligt 69 § i självstyrelselagen för Åland (FFS 1144/1991) ändras, upphävas eller avvika från annat än genom överensstämmande beslut av riksdagen och lagtinget. Enligt 80 § Finlands grundlag kan statsrådet och ministerierna utfärda förordningar med stöd av bemyndigande i grundlagen eller annan lag. Om en bestämmelse i en förordning eller annan författning på lägre nivå än lag strider mot grundlagen eller annan lag, får den inte tillämpas enligt 107 § grundlagen.

Landskapet Åland har lagstiftningsbehörighet inom många områden som är centrala för beredskap såsom näringsverksamhet, hälso- och sjukvård, undervisning, socialvård, allmän ordning och säkerhet, brand- och räddningsväsendet, radio- och TV, el-, vatten-, livsmedels- och bränsleförsörjning samt trafik, vägar och sjötransporter inom Åland enligt 18 § 6, 12, 13, 14, 20, 21 och 22 punkterna i självstyrelselagen.

Förslaget till beredskapslag hänvisar till flera rikslagar inom områden där landskapet har lagstiftningsbehörighet. Inom dessa områden finns landskapslagstiftning som gäller på Åland medan rikslagstiftningen inte är tillämplig. Detta gäller exempelvis räddningslagen, elmarknadslagen, naturgasmarknadslagen, vattenlagen, lagen om utkomststöd, socialvårdslagen, postlagen, hälso- och sjukvårdslagen, hälsoskyddslagen,

socialvårdslagen, lagen om småbarnspedagogik, semesterlagen, lagen om verksamheten i den offentliga förvaltningens säkerhetsnät, förvaltningslagen, lagen om offentlig arbeidskrafts- och företagsservice, lagen om kollektivavtal, lagen om kommunernas och välfärdsområdenas tjänstekollektivavtal, arkivlagen, kommunallagen, lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen, lagen om yrkesutbildning, lagen om utbildning som handleder för examensutbildning, lagen om fritt bildningsarbete, lagen om grundläggande konstundervisning, yrkeshögskolelagen, universitetslagen, lagen om transportservice samt lagen om anordnande av statens gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster.

Skilnader i lagstiftning och organiseringen av myndigheterna

Räddningslagen (2006:106) för Åland innehåller inte motsvarande bestämmelser som i 65 § rikets räddningslag, vilket bland annat innebär att befolkningsskyddsuppgifter inte ingår i arbetsuppgifterna för tjänstemän vid landskapsregeringen eller landskapets myndigheter.

Skyldigheten för tjänstemän vid landskapsmyndigheter att förbereda sig för undantagsförhållanden kan inte regleras genom tvingande bestämmelser från riksdagen. Däremot kan riksdagen föreskriva kommunerna på Åland skyldigheter att förbereda sig för undantagsförhållanden och befolkningsskyddsuppgifter ifall motsvarande uppgifter påförs kommunerna i riket samt om finska staten utgående från finansieringsprincipen som ingår i den kommunala självstyrelsen enligt 121 § Finlands grundlag även direkt ersätter de åländska kommunerna. Då de åländska kommunerna inte i nuläget får ta del av statsandelssystemet måste finska staten antingen utvidga statsandelssystemet att omfatta även de åländska kommunerna eller så måste riket på något annat sätt ersätta de åländska kommunerna för de uppgifter som påförs kommunerna inom rikets lagstiftningsbehörighet.

Välfärdsområdena och vissa av de myndigheter som i riket utpekats som aktörer i beredskapslagen har inte heller någon motsvarighet på Åland, varken till namn eller uppgift eftersom de åländska myndigheterna inte i alla avseenden sköter samma uppgifter som myndigheterna i riket. Då riket inte kan påföra åländska kommuner andra uppgifter än de som påförs kommunerna i riket i frågor som hör till rikets lagstiftningsbehörighet så finns inte andra möjligheter än att genom lag påföra dessa uppgifter på en statlig myndighet så som t.ex. Statens ämbetsverk på Åland eller genom lag påföra ett välfärdsområde i riket uppgifterna även på Åland (se GrUU 18/2022 rd- RP 56/2021 rd och ÅD Nr 20/21)

Införandet av välfärdsområdena i riket har ytterligare ökat skillnaderna mellan förvaltningsstrukturen på Åland och i riket. Det innebär att det system som beskrivs i beredskapslagen som baserar sig på välfärdsområden inte är möjliga att genomföra på Åland. Exempelvis sköts all hälso- och sjukvård på Åland av landskapsmyndigheten

Ålands hälso- och sjukvård. Kommunerna har därmed inget ansvar alls för hälso- och sjukvården på Åland. Det samma gäller för all undervisning på gymnasialstadienivå där landskapsmyndigheter är huvudmän och kommunerna inte har någon roll. Liknande problematik finns då det rör polisen där myndighetsstrukturen skiljer sig mellan Åland och riket. Genom införandet av välfärdsområden i den nuvarande beredskapslagen har en ny situation uppkommit då stora delar av kommunernas uppgifter i riket har övergått från kommunerna till välfärdsområdena. Det saknas därmed juridisk grund att påföra de åländska kommunerna nya skyldigheter som åläggs välfärdsområdena. I praktiken betyder det att uppgifter som sedan länge hör till de åländska kommunernas skyldigheter enligt beredskapslagen inte längre har någon laglig grund och kommunerna är inte heller förpliktigade att utföra dessa uppgifter. Denna fråga kan endast lösas genom en ändring av 32 § i självstyrelselagen eftersom man i dagsläget genom en överenskommelseförordning inte kan överföra förvaltningsuppgifter till kommunerna eller genom en överenskommelseförordning överföra förvaltningsuppgifter för välfärdsområden till landskapsregeringen eller en myndighet underlydande landskapsregeringen.

Myndigheternas skyldighet att vidta förberedande åtgärder

Skyldigheten för myndigheter på Åland att vidta åtgärder för förberedelse inför undantagsförhållanden, inklusive andra åtgärder för att säkerställa verksamhetens kontinuitet, ser annorlunda ut på Åland än i Finland. Detta beror på självstyrelsen, som ger Ålands lagting befogenhet över landskapsregeringen och dess underlydande myndigheter, kommunal förvaltning, deras tjänsteinnehavare, vad som ingår i tjänsteplikten och disciplinära åtgärder. Vissa förvaltningsuppgifter sköts av landskapets myndigheter i stället för av kommuner och välfärdsområden, som i Finland. Skyldigheten att vidta förberedelser enligt beredskapslagen gäller således inte landskapsregeringen eller myndigheter som lyder under landskapsregeringen. Lagstiftning, förvaltning och övriga viktiga uppgifter måste fungera även på Åland under undantagsförhållanden.

Bestämmelser om förberedande åtgärder och allmän beredskapsskyldighet för störningar under normala förhållanden kommer inte att bli tillämpliga i förhållande till Ålands landskapsregering eller dess underlydande myndigheter eftersom detta utgör landskapets lagstiftningsbehörighet enligt 18 § 1, 2 och 6 punkterna i självstyrelselagen. En bestämmelse om förvaltningsövergripande styrning kommer även den att bli problematisk i förhållande till Åland och kommer att kräva speciella lösningar om Åland ska kunna vara en del av en sådan struktur.

Landskapsregeringen konstaterar ytterligare att ett fungerande system förutsätter att samma myndigheter som under normala förhållanden handhar en verksamhet så långt som möjligt sköter uppgifterna även under en kris. Beredskap ska byggas under normal tid. Det fungerar inte att överlåta ledningen i kristid till myndigheter som inte har kännedom om tillämplig lagstiftning eller myndighetsstrukturen på Åland. Att riket bara vad gäller Åland frångår denna utgångspunkt när resten av beredskapslagstiftningen just

bygger på principen att samma myndigheter som under normala förhållanden handhar en verksamhet så långt som möjligt även sköter uppgifterna under en kris är ett förhållningssätt som starkt kan ifrågasättas.

Landskapsregeringens uppfattning är att riket tänker sig en lösning där riksmyndigheterna tar över styrningen av verksamheten från självstyrelsemyndigheterna vid en krissituation. Redan i dagsläget föreligger det en informationsbrist mellan ministerierna och landskapsregeringen vad gäller den civila beredskapen. Erfarenheterna från Covid-19 pandemin visar precis det att rikets myndigheter inte har det kontaktnät som krävs för att leda verksamheten på Åland. Rikets myndigheter har inte heller kunskap om åländsk lagstiftning och myndighetsstrukturer. Dessutom visade Covid-19 pandemin samt övrig hantering av olika kriser att rikets myndigheter inte klarar av att kommunicera med allmänheten, myndigheter och andra aktörer på Åland på svenska i enlighet med de krav som följer av 36 § och 38 § självstyrelselagen för Åland. Det är sammantaget därför landskapsregeringen anser det osannolikt att rikets myndigheter klarar av att upprätthålla samhällsviktiga tjänsters kontinuitet på Åland generellt men speciellt under en krissituation. Detta är också ett faktum som rikets myndigheter själva har konstaterat.

Detaljerade synpunkter på arbetsgruppens förslag

Det är uppenbart att förslaget inte har samordnats mellan ministerierna då det gäller Ålandsfrågor. Olika ministerier har valt olika lösningar varför det inte finns någon enhetlig linje i förslaget beträffande Åland, vilket är oacceptabelt. Frågor som är helt avgörande för att de åländska myndigheterna ska fungera under undantagsförhållanden har lämnats olösta och kräver sannolikt delvis lösningar i självstyrelselagen. En grundläggande sak är att säkerställa det demokratiska beslutsfattandets kontinuitet. Liksom riksdagens och statsrådets kontinuitet måste säkerställas behöver även lagtingets och landskapsregeringens kontinuitet säkerställas, exempelvis med beaktande av bestämmelsen om landskapsregeringens beslutsfattande i enlighet med 27 § 28 punkten i självstyrelselagen att samtycke krävs från landskapsregeringen för att flytta personer bosatta på Åland till en ort utanför Åland. Ålands landskapsregering har i detta avseende flertalet gånger framfört att en evakuering av Åland kräver samarbete med självstyrelsemyndigheterna och att landskapsregeringen involveras när dessa planer tas fram.

Inte heller har man i förslaget beaktat att det inte finns något välfärdsområde på Åland, vilket gör det omöjligt att tillämpa vissa paragrafer i beredskapslagen på Åland. Riket har ingen rätt att lägga nya uppgifter som läggs på välfärdsområdena i riket på de åländska kommunerna eller på landskapsmyndigheten Ålands hälso- och sjukvård se (GrUU 18/2022 rd- RP 56/2021 rd och ÅD Nr 20/21). I flera paragrafer hänvisar man till välfärdsområdena i stället för till kommunerna och då saknas den juridiska grunden för de åländska kommunerna att agera.

Av förslaget framgår att innehållet i beredskapslagen styrs av vilka bestämmelser som finns i lagstiftningen för normala förhållanden eftersom beredskapslagen inte ska innehålla sådana bestämmelser som finns i lagstiftningen för normala förhållanden. Den nya beredskapslagen har utarbetats parallellt med att riket reviderat speciallagstiftningen och beredskapslagen utgör tillsammans med speciallagstiftningen en helhet. Riket har gjort överväganden om vad som borde ingå i beredskapslagen och vad som ska regleras i speciallag och på det sättet skapat en väl fungerande helhet. Hela tankesättet bygger på att skapa en helhetslösning men det fungerar dock inte i förhållande till Åland i de situationer där Åland har lagstiftningsbehörighet. Åland har inte samma bestämmelser i landskapslagstiftning under normala förhållanden som riket har i sin lagstiftning. Detta medför att det blir luckor i lagstiftningen på Åland eftersom det inte finns någon samordning mellan beredskapslagen och den åländska lagstiftningen. Dessutom kan Ålands lagstiftningsbehörighet inte avgöras utgående från vad riket väljer att lagstifta om i beredskapslagen respektive i speciallag utan det är självstyrelselagen som avgör den exklusiva lagstiftningsbehörighetsfördelningen mellan riket och Åland.

I förslaget hänvisas till Natos resiliensarbete (art 3) som går ut på att stärka den civila beredskapen, bl.a. säkerställa energiproduktionen. För att ett internationellt avtal ska bli gällande på Åland inom områden där Åland har lagstiftningsbehörighet krävs enligt 59 § självstyrelselagen för Åland att lagtingets bifall inhämtas. Eftersom lagtingets bifall inte inhämtats till Natofördragen omfattas Åland inte av Natofördragets förpliktelser inom sina behörighetsområden, vilket borde framgå av propositionen. Dock finns det inget som hindrar att självstyrelsemyndigheterna frivilligt arbetar för att stärka den civila beredskapen på Åland eller att riket inom sina behörighetsområden stärker den civila beredskapen på Åland.

Av kapitel 2.2.5 framgår att beredskapsskyldigheten ska omfatta även störningar under normala förhållanden. Eftersom störningar under normala förhållanden är åländsk lagstiftningsbehörighet omfattar denna utvidgning av beredskapsskyldigheten inte Åland på samma sätt som beredskapsskyldigheten överlag inte gäller i förhållande till självstyrelsemyndigheterna eftersom riket inte kan påföra uppgifter på självstyrelsemyndigheterna eller tjänstemän vid åländska myndigheter. Dock medför utvidgningen av beredskapsskyldigheten att gränsen mellan normala störningssituationer och undantagsförhållanden alltmer suddas ut. Detta blir besvärligt i förhållande till Åland där det finns ett behov av att veta vad som är rikets behörighet (beredskap inför undantagsförhållanden) och vad som är landskapets behörighet (störningssituationer).

Av avsnitt 2.2.6.10 framgår att de befogenheter som gör det möjligt att förplikta olika social- och hälsovårdsaktörer till att bland annat ändra eller utvidga sin verksamhet ska behållas och utvidgas. Ändringsbehov har också ansetts nödvändigt till följd av ändringarna i ordnandet av social- och hälsovården som trädde i kraft år 2023 och de behov som gäller tydligheten i tillämpningen av befogenheterna.

På en övergripande nivå konstateras att Åland och riket i grunden har två separata hälso- och sjukvårdssystem och att Åland därutöver inte är ett välfärdsområde. Offentliga och privata vårdgivare har under normala förhållanden rätt att verka inom de geografiska gränserna med stöd av åländsk respektive rikets lagstiftning men inte utanför. Det saknas helt grundläggande resonemang över hur förslagens 14 kapitel ska kunna tillämpas i förhållande till Åland, med beaktande av att det de facto handlar om två hälso- och sjukvårdssystem kopplade till två delvis olika rättsordningar. I detaljmotiveringen till 95 § uttrycks helt kort att "[b]estämmelserna i 1 mom. 1–3 punkten är till sin natur sådana att de genom en överenskommelseförordning kan överföras på landskapet". Utöver att innebörden av det här är oklart och att slutsatsen inte helt delas av landskapsregeringen saknas ett övergripande resonemang om hur en tillämpning av bestämmelserna i sin föreslagna form, tillsammans med en överenskommelseförordning, skulle uppfylla grundlagens och självstyrelselagens krav. Frågan gäller också i förhållande till andra bestämmelser som omfattar hälso- och sjukvården och dess anställda varför en övergripande redogörelse vore nyttig.

Socialvård hör till landskapets lagstiftningsbehörighet. Den åländska myndighetsstrukturen inom social och hälsovård skiljer från rikets myndighetsstruktur eftersom det finns inget välfärdsområde i landskapet och Åland är inte heller med i något samarbetsområde. På Åland sköts rikets uppgifter inom områdena försörjningsberedskap och socialvård av kommunerna samt av Kommunernas Socialtjänst k.f.

Av avsnitt 2.2.8.4 framgår att, med hänvisning grundlagsutskottets utlåtande (GrUU 18/2022 rd), genom rikslagstiftning kan uppgifter som hör till riket åläggas statliga myndigheter som är verksamma på Åland och landskapets kommuner. Inom social- och hälsovården avser grundlagsutskottets ställningstagande enbart sådana uppgifter som hörde till de åländska kommunerna före rikets välfärdsreform. Riket kan påföra åländska kommuner eller på självstyrelsemyndigheterna eller tjänstemän vid åländska myndigheter nya uppgifter inom social- och hälsovården endast genom ändring av självstyrelselagen eller genom en överenskommelseförordning.

Kapitel 12 i lagförslaget berör ändringar av lagstadgade försäkringar, förmåner och socialbidrag. Socialförsäkring är rikets behörighet medan trygghet av nödvändig omsorg och försörjning omfattas av landskapslagen (2020:12) om socialvård, 3. Kap §12. Enligt lagförslaget kan statsrådet genom en förordning göra ändringar i stöden storlek samt fördröjning i deras utbetalning. För Ålands del berörs de stöd som omfattas av socialförsäkringen.

I kapitel 2.2.8.5 beskrivs samrådsdelegationen på Åland och överenskommelseförordningen (900/2000) om skötseln i landskapet Åland av förberedande uppgifter för undantagsförhållanden. Det bör noteras att

överenskommelseförordningen till stora delar inte längre är i kraft eftersom den grundar sig på upphävd lagstiftning.

Av redogörelsen i kapitel 2.2.9 borde det framgå att det i förhållande till Åland var stora problem med tillämpningen av beredskapslagen under Covid-19 pandemin och att det därför finns behov av att hitta fungerande lösningar i förhållande till Åland.

I kapitel 4.2.2 om de ekonomiska konsekvenserna saknas en redogörelse beträffande Åland. Riket måste säkerställa att även självstyrelsemyndigheter och åländska kommuner kan kompenseras på samma sätt som rikets motsvarande myndigheter och detta borde framgå av propositionen. Vad gäller de åländska kommunerna följer av finansieringsprincipen som ingår i den kommunala självstyrelsen enligt 121 § Finlands grundlag att riket inom sin lagstiftningsbehörighet har en skyldighet att ersätta åländska kommuner så som de finska kommunerna genom statsandelssystemet för uppgifter som påförs kommunerna. Enligt 45 § självstyrelselagen ska avräkningen till landskapet Åland endast täcka utgifterna för självstyrelsen och inte utgifter som hänför sig till myndighetsuppgifter inom rikets lagstiftningsbehörighet.

12.5.9 Tillämpning av beredskapslagen på Åland. I detta kapitel sägs att propositionen inte innehåller något förslag om att ändra självstyrelselagen samt att avsikten är att genom en överenskommelseförordning utfärda närmare bestämmelser om skötseln av uppgifter som gäller beredskap och undantagsförhållanden på Åland.

Landskapsregeringen konstaterar att detta inte har diskuterats med landskapsregeringen och inte heller stämmer överens med vad landskapsregeringen upprepade gånger har framfört. Det är enligt landskapsregeringens uppfattning inte möjligt att enbart genom överenskommelseförordning lösa de omfattande juridiska oklarheter som finns rörande beredskapslagens tillämpning på Åland. Landskapsregeringen har upprepade gånger framfört att en ändring av självstyrelselagen krävs. Arbetsgruppens förslag till proposition lämnar de problem som är förknippade med Åland olösta. På några ställen i motiveringarna hänvisas till Åland men dessa hänvisningar bidrar inte till att lösa de juridiska problem som påtalats. Vid en krissituation kommer det oklara rättsläget att medföra att de myndigheter som ska fatta beslut försätts i en mycket svår situation. De befogenheter som beredskapslagen ger myndigheterna har långtgående konsekvenser för enskilda och det är ytterst viktigt att den juridiska grunden för beslutsfattandet är klar. **Det är den förvaltande myndigheten som bär det juridiska ansvaret för de åtgärder som vidtas och som även blir skadeståndsskyldig om en skadeståndsskyldighet uppkommer. Landskapsregeringen kommer därför inte att åta sig något förvaltningsansvar så länge inte de juridiska frågeställningarna och behörighetsfördelningen är klarlagd på ett sätt som landskapsregeringen anser godtagbart.**

Sammanfattningsvis borde självstyrelselagen ändras så att lagtinget får inflytande över och en möjlighet att göra avvikelser från landskapslag. Dessutom borde det i självstyrelselagen införas bestämmelser som tryggar självstyrelsemyndigheternas verksamhetsförutsättningar på samma sätt som riksmyndigheternas verksamhetsförutsättningar tryggas i förslaget till ny beredskapslag.

Då beredskapsfrågor har en stor självstyrelsepolitisk och samhällsövergripande betydelse för Åland har ärendet behandlats i Ålands lagtings självstyrelsepolitiska nämnd.

I bifogad bilaga redogörs för landskapsregeringens syn på enskilda paragrafer i förslaget.

Lantråd

Katrin Sjögren

Minister

Annika Hambrudd

BILAGOR

Synpunkter på förslaget till ny beredskapslag (tabell)

FÖR KÄNNEDOM

Självstyrelsepolitiska nämnden, info@lagtinget.ax
Ålands riksdagsledamot, mats.lofstrom@eduskunta.fi
Statssekreterare risto.artjoki@gov.fi
Statsministerns specialmedarbetare, marja.koskela@gov.fi
Utrikesministeriet, kaija.suvanto@gov.fi
Inrikesministeriet, kirjaamo.sm@gov.fi
Försvarsministeriet, annu.sallinen@gov.fi
Säkerhetskommittén, turvallisuuskomitea@gov.fi
Presidentens kansli, kirjaamo@tpk.fi
Gränsbevakningen på Åland, axel.ramberg@raja.fi
Ålands polismyndighet, johan.pawli@polisen.ax
Sveriges generalkonsulat på Åland, generalkonsulat.mariehamn@gov.se
Landshövding, marine.holm-johansson@ambetsverket.fi

Synpunkter på förslaget till ny beredskapslag

§	Förslaget till beredskapslag:	I förhållande till Ålands självstyre:
2	Tillämpningsområde I denna lag föreskrivs det om de tilläggsbefogenheter och skyldigheter som är nödvändiga för att trygga lagens syfte under undantagsförhållanden samt om det beslutsfattande som dessa kräver (hantering av undantagsförhållanden). I lagen föreskrivs det dessutom om en skyldighet att ha beredskap för störningssituationer och undantagsförhållanden.	Beredskapsskyldighet för störningssituationer och exceptionella förhållanden är landskapets behörighet. Dessutom kan riket inte i beredskapslagen ålägga självstyrelsemyndigheterna några skyldigheter rörande beredskap inför undantagsförhållanden eller under undantagsförhållanden.
5	Förhållandet mellan kapitlets bestämmelser och andra bestämmelser om beredskap Utöver vad som föreskrivs i denna lag tillämpas de bestämmelser om beredskap för störningssituationer eller undantagsförhållanden som finns i någon annan lag. Bestämmelser om skyldigheter som hänför sig till stärkandet av motståndskraften hos kritiska aktörer i samhället finns i lagen om skydd av samhällets kritiska infrastruktur och om stärkande av samhällets motståndskraft (310/2025). Bestämmelser om skyldigheter som hänför sig till hanteringen av cybersäkerhetsrisker finns i cybersäkerhetslagen (124/2025) och lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019). Bestämmelser om tryggnad av försörjningsberedskapen finns i lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen (1390/1992).	Åland har lagstiftningsbehörighet rörande de egna självstyrelsemyndigheterna och beredskap för störningssituationer under normala förhållanden. Åland har även till stora delar lagstiftningsbehörighet rörande CER- och NIS2 direktiven och har därmed en egen cybersäkerhetslag. Åland har även lagstiftningsbehörighet rörande informationshantering och har en egen informationshanteringslag. Försörjningsberedskap hör i huvudsak till rikets lagstiftningsbehörighet. På Åland gäller till stora delar annan lagstiftning än den som hänvisas till i denna paragraf.
6	Allmän beredskapsskyldighet Den beredskapsskyldige ska genom de åtgärder som anges i detta kapitel säkerställa att den beredskapsskyldiges lagstadgade uppgifter sköts så störningsfritt som möjligt under alla förhållanden. Den beredskapsskyldige ska också ha beredskap att utöva befogenheterna enligt denna lag. Beredskapsskyldiga som avses i denna lag är 1) statliga myndigheter, 2) domstolar och nämnder som har inrättats för att behandla besvärssärenden, 3) republikens presidents kansli, 4) riksdagens ämbetsverk,	Åland har lagstiftningsbehörighet under normala förhållanden så detta gäller inte i förhållande till självstyrelsemyndigheterna. Självstyrelsemyndigheternas beredskapsskyldighet kan endast regleras i självstyrelselagen eller på det sätt som gäller för lagstiftning som avviker från självstyrelselagen. Problemen i förhållande till Åland ökar genom förslaget eftersom man inte skiljer mellan störningssituationer under normala förhållanden och undantagsförhållanden. Beredskapsskyldiga blir också de som genom lag ålagts sköta offentlig förvaltningsuppgift. Åland har inga samkommuner utan kommunalförbund. Av motiveringarna framgår det att uppgifter kan överföras genom en

	5) självständiga offentligrättsliga inrättningar, 6) statliga affärsverk, 7) välfärdsområden och välfärdssammanslutningar, 8) kommuner och samkommuner, 9) andra sammanslutningar som genom lag inrättats för att sköta en offentlig förvaltningsuppgift eller som genom lag ålagts att sköta en offentlig förvaltningsuppgift, till den del de sköter sådana uppgifter. I fråga om beredskapsskyldigheten för den som sköter en offentlig förvaltningsuppgift med stöd av en koncession eller något annat myndighetsgodkännande gäller vad som föreskrivs särskilt. Den beredskapsskyldige ska säkerställa att skyldigheterna enligt 1 mom. fullgörs på behörigt sätt också när den beredskapsskyldige från privata sammanslutningar skaffar tjänster som stöder skötseln av den beredskapsskyldiges lagstadgade uppgifter.	överenskommelseförordning. Detta har inte diskuterats med landskapsregeringen och det borde framgå av motiveringarna att så kan ske enbart med samtycke av landskapsregeringen. I motiveringarna sägs: ”Beredskapen kan inte grunda sig enbart på beredskapsåtgärder under undantagsförhållanden utan den centrala grunden för beredskapen bör skapas genom beredskap för olika störningssituationer under normala förhållanden”. Följande mening i specialmotiveringen ringar in det stora problemet då behörigheten är delad mellan riket och landskapet som den är nu: ”Beredskapen ska således bilda ett tydligt kontinuum från normala förhållanden till undantagsförhållanden.”. I förhållande till Åland innebär detta att beredskapen under undantagsförhållanden ska basera sig på den beredskap som landskapet byggt upp för normala förhållanden utgående från landskapslagstiftning.
7	Riskbedömning och riskhantering Den beredskapsskyldige ska sträva efter att identifiera hot som allvarligt äventyrar en störningsfri verksamhet och bedöma de risker hoten medför för skötseln av den beredskapsskyldiges lagstadgade uppgifter samt i sin verksamhet sörja för lämpliga hanteringsåtgärder för att förebygga att riskerna realiserar och minska konsekvenserna av dem. Den beredskapsskyldige ska se till att riskbedömningen är uppdaterad och följa hur de risker som den beredskapsskyldige har identifierat realiserar och i en eventuell störningssituation utan dröjsmål vidta de åtgärder som behövs för att hantera situationen och begränsa konsekvenserna av den.	Krav på riskbedömning och riskhantering. Detta krav gäller inte självstyrelsemyndigheterna.
8	Beredskapsplaner och annan beredskapsplanering Den beredskapsskyldige ska utarbeta och upprätthålla en uppdaterad beredskapsplan för hanteringen av störningssituationer som allvarligt äventyrar skötseln av den beredskapsskyldiges lagstadgade uppgifter och för beredskapen för undantagsförhållanden. Den beredskapsskyldige ska dessutom upprätthålla aktionsberedskap genom	Riket kan inte påföra självstyrelsemyndigheterna några skyldigheter genom beredskapslagen. Självstyrelsemyndigheterna planerar utgående från landskapslag och landskapsregeringen styr beredskapen inför störningssituationer. Rikets myndigheter ska ha en plan också för hur de hanterar Åland under undantagsförhållanden inom sin lagstiftningsbehörighet och detta ska dessutom kunna ske på svenska.

	förberedelser för verksamhet under undantagsförhållanden samt vid behov genom beredskapsövningar och andra åtgärder. Beredskapsplanen ska åtminstone innehålla en beskrivning av 1) lämpliga verksamhetsmodeller för tryggnad av den beredskapsskyldiges verksamhetsförutsättningar och en så störningsfri skötsel som möjligt av den beredskapsskyldiges lagstadgade uppgifter i allvarliga störningssituationer och under undantagsförhållanden, 2) de skyldigheter som ibruktagandet av befogenheter enligt denna lag medför för den beredskapsskyldige, 3) de interna ansvarsarrangemang och de kommunikationsförfaranden som hanteringen av en störningssituation kräver samt behövliga kontakter och samarbetspartner. Den beredskapsskyldige ska i sin verksamhet se till att planeringen av beredskapen görs på behörigt sätt och att personalen får den introduktion som genomförandet av beredskapsplanen förutsätter.	
9	Styrning, övervakning och samordning av beredskapen Varje ministerium styr och övervakar beredskapen inom sitt förvaltningsområde. Varje ministerium samordnar dessutom beredskapen inom sitt ansvarsområde till behövliga delar i samarbete med andra ministerier samt med företag och andra organisationer inom sitt ansvarsområde. Ministerierna ska se till att även landskapet Åland beaktas i beredskapen. Statsrådets kansli styr och samordnar beredskapen i statsrådet.	Detta gäller för Ålands del inte självstyrelsemyndigheternas beredskap där riket saknar behörighet. Det är landskapsregeringen som styr och samordnar självstyrelsemyndigheternas beredskap för normala störningssituationer. Detta behöver framgå av lagtexten som nu är missvisande då den är alldeles för vid. Motiveringstexten beskriver inte heller de faktiska förhållandena, varför den behöver förtydligas så att det framgår vad ministerierna har behörighet för inför undantagsförhållanden, dvs styrning av de statliga myndigheterna och kommunerna på Åland till den del kommunerna i riket ålagts motsvarande uppgifter.
10	Upprätthållande av lägesbild Varje ministerium svarar inom sitt ansvarsområde för upprätthållandet av en uppdaterad lägesbild. Statsrådets kansli svarar för statsrådets gemensamma lägesbild.	Ingen dialog har förts med landskapsregeringen beträffande detta och riket kan inte genom beredskapslagen ålägga självstyrelsemyndigheterna några skyldigheter. Det saknas sekretessbrytande bestämmelser mellan riket och Åland. Dessutom saknas ett säkert system för att kommunicera mellan riket och Åland. All kommunikation mellan ministerierna och Åland ska dessutom ske på svenska enligt 38 § självstyrelselagen för Åland.
14	Ibruktagningsförfordning	Det finns en text i motiveringen om hörande av Åland som är korrekt. Motsvarande text saknas i

	Bestämmelser om ibruktagning och tillämpning av tilläggsbefogenheter och skyldigheter enligt avdelning III i denna lag utfärdas genom förordning av statsrådet (ibruktagningsförordning), som får utfärdas medan ett beslut om undantagsförhållanden är i kraft. En ibruktagningsförordning får utfärdas för högst sex månader åt gången. I ibruktagningsförordningen ska nämnas 1) den grund för undantagsförhållanden med stöd av vilken tilläggsbefogenheter tas i bruk, 2) den paragraf som är avsedd att tillämpas eller, om inte alla bestämmelser i paragrafen är avsedda att tillämpas, till vilken del bestämmelserna är avsedda att tillämpas, 3) ibruktagningsförordningens geografiska tillämpningsområde.	motiveringen till 16 § som reglerar tillämpningsförfordningar. Det kunde även av motiveringarna framgå att man vid bestämmande av ibruktagningsförfordningens geografiska tillämpningsområde särskilt ska beakta Åland.
16	Inledande av tillämpning av ibruktagningsförordning En tillämpningsförordning får tillämpas först när riksdagen har fattat ett beslut som avses i 15 § 2 mom., och med det innehåll som förordningen har vid riksdagens godkännande av den, om inte riksdagen har beslutat att förordningen ska upphävas. Om riksdagen har beslutat att ibruktagningsförordningen ska upphävas helt eller delvis eller att dess användningsområde ska avgränsas, ska statsrådet utan dröjsmål vidta de åtgärder som förutsätts i riksdagens beslut. Den ändrade ibruktagningsförordningen behöver då inte föreläggas riksdagen på nytt.	Se 14 §. Möjligheten att avvika från landskapslag kräver reglering i självstyrelselagen.
23	Bedömning och uppföljning av konsekvenserna Statsrådets ska under och omedelbart efter undantagsförhållanden bedöma och följa upp de konsekvenser som de åtgärder som vidtas och de skyldigheter som införs med stöd av tilläggsbefogenheterna i denna lag har för befolkningen och näringsverksamheten samt vid behov utan dröjsmål vidta åtgärder för att lindra eller kompensera för dessa konsekvenser.	Här borde särskilt anges att även konsekvenserna för Åland ska granskas eftersom de kan skilja sig avsevärt från resten av landet och då det är rikets ansvar att beakta även Åland till de delar riket har lagstiftningsbehörigheten. Rikets skyldighet att vidta åtgärder för att lindra eller kompensera för konsekvenserna gäller även i förhållande till Åland, vilket borde framgå av motiveringarna.
24	Nationell styrning av hanteringen av undantagsförhållanden Statsrådet styr och samordnar hanteringen av undantagsförhållanden på riksnivå.	Riket kan inte i beredskapslagen reglera självstyrelsemyndigheterna. Statsrådets styrningsrätt och samordningsrätt omfattar således inte självstyrelsemyndigheterna. I detta sammanhang kommer den skillnad i struktur som finns mellan riket

	Statsrådet kan under undantagsförhållanden styra underlydande myndigheter samt välfärds-områden och kommuner i den omfattning det är nödvändigt med tanke på hanteringen av undantagsförhållandena.	och Åland i och med att Åland saknar välfärdsområden att behöva beaktas i förhållande till Åland. Riket kan bara inom rikets lagstiftningsbehörighet ålägga de åländska kommunerna sådana uppgifter som åläggs kommunerna i riket.
26	Effektivisering av kommunikationen under undantagsförhållanden och skyldighet att offentliggöra meddelanden Myndigheterna ska under undantagsförhållanden, när de utövar befogenheter enligt denna lag eller annars sköter ett ärende som är viktigt med tanke på syftet med denna lag, effektivisera informationen om sin verksamhet och särskilt se till att informationen ges i rätt tid och är tillgänglig så att befolkningens tillgång till information tryggas. Bestämmelser om skyldigheten för teleföretag och utövare av televisions- och radioverksamhet att förmedla varningsmeddelanden finns i 279 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014). Bestämmelser om skyldigheten för Rundradion Ab att förmedla varningsmeddelanden finns i 7 § 2 mom. 7 punkten i lagen om Rundradion Ab (1380/1993). Bestämmelser om teleföretags skyldighet att förmedla riktade myndighetsmeddelanden finns i 280 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. Bestämmelser om skyldigheten för utgivare och utövare av programverksamhet att publicera myndighetsmeddelanden finns i 7 § i lagen om yttrandefrihet i masskommunikation (460/2003).	I motiveringarna saknas en hänvisning till självstyrelselagens språkbestämmelser (38 §) i fråga om rikets skyldighet att kommunicera med Åland enbart på svenska. Åland har egen lagstiftningsbehörighet rörande rundradio- och televisionsverksamhet. Åland utfärdar egna tillstånd över radio- och televisionsverksamhet. Ålands Radio och Tv Ab:s skyldighet att vidareförmedla varningsmeddelanden från självstyrelsemyndigheterna följer av 56 § 1 mom. 5 punkten i räddningslagen (2006:106) för landskapet Åland. Inom de rättsområden som hör till rikets lagstiftningsbehörighet kan riket även vidareförmedla varningsmeddelanden på Åland via Ålands Radio och Tv. Exempelvis är Statens ämbetsverk på Åland en sådan myndighet som kan utfärda varningsmeddelanden i enlighet med 3 § i lag om varningsmeddelanden (FFS 466/2012). Riket har även möjlighet att sända ut varningsmeddelanden över alla radiokanaler på Åland (inklusive Ålands Radio) i farosituationer som berör hela landet. Riket kan inte genom beredskapslagen påföra självstyrelsemyndigheterna några skyldigheter varför denna bestämmelse inte gäller självstyrelsemyndigheterna.
32	Definitioner I denna lag avses med 1) verksamhet som är nödvändig med tanke på ett fungerande samhälle verksamhet som avses i 11 § 1 mom. 5 punkten, 2) befolkningens försörjning förutsättningar som är nödvändiga med tanke på befolkningens betalningsförmåga, annan ekonomisk försörjning eller det dagliga livet, 3) näringsidkare en fysisk eller juridisk person som i syfte att få inkomst eller annan ekonomisk nytta yrkesmässigt saluför, säljer eller annars mot vederlag överlåter nyttigheter, 4) sammanslutning en privaträttslig eller offentligrättslig juridisk person,	Principer för användande av tilläggsbefogenheter är riksbehörighet att lagstifta om, men det omfattar enligt landskapsregeringens uppfattning inte rätten att avvika från åländsk lagstiftning. Landskapsregeringen nämns som pensionsanstalt men riket kan inte reglera landskapsregeringen i rikslag. I motiveringarna anges att "Landskapsregeringen är den som sköter verkställigheten av pensionsskyddet för sina anställda". Det bör noteras att Åland har lagstiftningsbehörighet och inte enbart förvaltningsbehörighet rörande pensionsskyddet för sina anställda.

	5) nyttighet materiella och immateriella nyttigheter, dock inte tjänster, 6) bränsle bränsle i flytande, gasformig eller fast form, 7) betalningsmedel betalningsinstrument som avses i 8 § 11 punkten i betaltjänstlagen (290/2010) och kontanter i alla deras olika former, 8) värdepapper som avses i värdepappersmarknadslagen (746/2012) och värdeandelar som avses i lagen om värdeandelssystemet och om clearingverksamhet (348/2017), 9) utländska värdepapper som emitterats av en valutautlänning och rättigheter som hänför sig till sådana värdepapper, 10) kryptotillgång en digital representation av ett värde eller av en rättighet som kan överföras och lagras elektroniskt med hjälp av teknik för distribuerade liggare eller liknande teknik, 11) finansiella instrument finansiella instrument som avses i 1 kap. 14 § i lagen om investeringstjänster (747/2012), 12) pensionsanstalt en pensionsanstalt som sköter pensionsskydd enligt lagen om pension för arbetstagare (395/2006), lagen om sjömanspensioner (1290/2006), lagen om pension för företagare (1272/2006), lagen om pension för lantbruksföretagare (1280/2006), pensionslagen för den offentliga sektorn (81/2016) eller lagen om ortodoxa kyrkan (985/2006), Ålands landskapsregering när den sköter verkställigheten av pensionsskyddet för sina anställda samt en tilläggs-pensionsanstalt enligt lagen om tilläggs-pensionsstiftelser och tilläggs-pensionskassor (947/2021), 13) försäkringsanstalt ett försäkringsbolag som avses i 1 kap. 1 § i försäkringsbolagslagen (521/2008), ett återförsäkringsbolag som avses i 1 kap. 4 § i försäkringsbolagslagen, en försäkringsförening som avses i 1 § 1 mom. i lagen om försäkringsföreningar (1250/1987), en arbetslöshetskassa som avses i 1 kap. 1 § i lagen om arbetslöshetskassor (603/1984) samt en sysselsättningsfond och en stödkassa för arbetslöshetskassorna.	
33	Förflyttning av statens ämbetsverk, inrättningar och affärsverk samt personal	Det kan hända att självstyrelsemyndigheterna behöver vidta motsvarande åtgärder men det har riket inte

	För skötseln av förvaltningsuppgifter kan statsrådet under undantagsförhållanden besluta att underlydande ämbetsverk eller statliga inrättningar eller affärsverk eller en del av dem samt personal tillfälligt ska förflyttas till en annan ort. Ämbetsverket, inrättningen eller affärsverket kan förplikta en anställd att övergå till att arbeta på orten i fråga, om det är nödvändigt för skötseln av ämbetsverkets, inrättningens eller affärsverkets uppgifter. Trots vad som i statstjänstemannalagen (750/1994) föreskrivs om statstjänstemän eller i arbetsavtalslagen (55/2001) om anställda i arbetsavtalsförhållande kan ett ministerium under undantagsförhållanden genom sitt beslut förplikta en tjänsteman eller arbetstagare som är anställd inom ministeriets förvaltningsområde att tillfälligt sköta en annan tjänst eller uppgift. Beslut om en statsanställd tjänstemans eller arbetstagares övergång från ett förvaltningsområde till ett annat fattas dock av finansministeriet efter att ha hört det ministerium som saken gäller. Beslut om sådana förflyttningar av personer som behövs för centraliseringen av den direkta ledningen av kommunikationen enligt 27 § fattas dock av statsrådets kansli efter att ha hört det ministerium som saken gäller.	behörighet att reglera i beredskapslagen. Denna fråga måste lösas genom bestämmelser i självstyrelselagen.
34	Tryggande av informationshanteringen inom den offentliga förvaltningen För tryggande av funktionerna inom den informationshantering inom den offentliga förvaltningen som är nödvändig med tanke på hanteringen av undantagsförhållanden kan finansministeriet under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. 1–3 och 5 punkten genom sitt beslut 1) ålägga en privat tillhandahållare av informations- och kommunikationstekniska tjänster som handlar för en myndighets räkning att prioritera produktionen av sådana på avtal baserade informations- och kommunikationstekniska tjänster som är nödvändiga för att upprätthålla myndighetens informationsresurser och säkerställa informationens tillgänglighet, integritet och konfidentialitet,	Enligt motiveringen ska finansministeriet också trygga informationshanteringen inom den offentliga förvaltningen på Åland vilket är positivt. 1 punkten kan antagligen tillämpas också på Åland. 2 punkten: Självstyrelsemyndigheterna har inte några avtalsförhållanden som baserar sig på den nämnda lagstiftningen, eftersom den nämnda lagstiftningen inte tillämpas på de åländska myndigheternas verksamhet, så hur ska detta tillämpas på Åland? Lösningar behöver hittas eftersom det finns ett behov av att detta fungerar också för självstyrelsemyndigheterna.

	2) ålägga en privat tillhandahållare av informations- och kommunikationstekniska tjänster som har ett avtalsförhållande med en tillhandahållare av gemensamma tjänster som avses i lagen om förvaltningens gemensamma stödtjänster för e-tjänster (571/2016), lagen om anordnande av statens gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster (1226/2013) eller lagen om verksamheten i den offentliga förvaltningens säkerhetsnät (10/2015) att prioritera tillhandahållandet av sådana informations- och kommunikationstekniska tjänster som är nödvändiga för att säkerställa kontinuiteten i ovannämnda tjänster. Närmare bestämmelser om den informationshantering inom den offentliga förvaltningen som kan anses nödvändig under respektive undantagsförhållanden utfärdas genom förordning av statsrådet.	
35	Skyldighet att publicera meddelanden med visst innehåll eller förbud mot publicering För säkerställande av en enhetlig myndighetskommunikation under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. 1, 2 och 5 punkten kan statsrådets kansli ålägga myndigheter som lyder under statsrådet, välfärdsområdenas och välfärdssammanslutningarnas myndigheter samt kommunernas och samkommunernas myndigheter att i sin kommunikation publicera meddelanden med ett visst innehåll eller förbjuda publiceringen av meddelanden med ett visst innehåll.	Detta gäller inte i förhållande till självstyrelsemyndigheterna eftersom riket inte kan påföra uppgifter på självstyrelsemyndigheterna genom rikslag.
36	Kommunalförvaltningen Trots 94 § 4 mom. i kommunallagen (410/2015) kan fullmäktige sammankallas omedelbart under undantagsförhållanden som avses i 11 §. Fullmäktige är beslutfört då mer än hälften av ledamöterna är närvarande. Ett fullmäktigesammanträde som sammankallats omedelbart kan trots 101 § 1 mom. i kommunallagen av vägande skäl hållas slutet. Om fullmäktige inte blir beslutfört och vägande skäl kräver omedelbara beslut, har kommunstyrelsen rätt att fatta beslut om ärenden som gäller organiseringen av kommunens förvaltning, förvaltningsstadga,	Samma behov finns på Åland men riket kan inte lagstifta om detta för de åländska kommunernas del eftersom man inte kan reglera de åländska kommunerna i rikslag ens när det handlar om att ge dem utökat handlingsutrymme (se ÅD utlåtande nr 7/25). Problemet kunde i detta fall lösas genom att införa bestämmelser i självstyrelselagen som ger landskapet rätten att besluta om avvikande regler för sammanträden för de åländska kommunerna.

	delegering av behörighet, budget och skatter samt andra ärenden som det föreskrivits eller bestämts att fullmäktige ska besluta om. Kommunstyrelsen ska så snart som möjligt sända de beslut som avses i 2 mom. till fullmäktige för kännedom. Vad som i denna paragraf föreskrivs om kommuner gäller också samkommuner.	
38	Omedelbar tillämpning av tilläggsbudget Under undantagsförhållanden som avses i 11 § tillämpas ett förslag till tilläggsbudget som ingår i regeringens proposition till riksdagen redan innan riksdagen har beslutat om tilläggsbudgeten, förutsatt att riksdagen ger sitt samtycke till detta.	Detta har redan hanterats på Åland genom landskapslagen om finansförvaltning.
39	Uppskjutande av utbetalning av statens utgifter För tryggnad av statens betalningsberedskap under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. 1—2 och 5 punkten kan statsrådet skjuta upp utbetalningen av sådana statliga utgifter vilkas betalningstidpunkt har angetts i lag eller förordning och vilka inte har förfallit till betalning. Utbetalningstidpunkten får skjutas fram med högst två veckor åt gången.	Någon motsvarande möjlighet finns inte för landskapsregeringen men behovet finns. Detta måste lösas genom reglering i självstyrelselagen som ger landskapsregeringen samma rätt som statsrådet.
40	Tillämpning av bestämmelserna i kapitlet Vad som i 41 och 42 § föreskrivs om avvikelser från bestämmelserna i arbetsavtalslagen, arbetstidslagen (872/2019), semesterlagen (162/2005), statstjänstemannalagen, lagen om tjänsteinnehavare i kommuner och välfärdsområden (304/2003), samarbetslagen (1333/2021), lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar (1233/2013), lagen om samarbete mellan arbetsgivare och arbetstagare i kommuner och välfärdsområden (449/2007), sjöarbetstidslagen (296/1976), semesterlagen för sjömän (433/1984) och lagen om arbetstiden på fartyg i inrikesfart (248/1982) tillämpas också på motsvarande bestämmelser i arbetsavtal samt i arbets- och tjänstekollektivavtal. Vad som i detta kapitel föreskrivs om arbetstagare tillämpas också på personer i tjänsteförhållande. De avvikelser från anställningsvillkoren som avses i 41 och 42 § i detta kapitel får tillämpas endast till den del skötseln av uppgifterna inte	Avvikelser från anställningsvillkoren, förlängning av uppsägningstid. Landskapsregeringen borde ha rätten att trygga självstyrelsemyndigheternas verksamhet. På Åland är det självstyrelsemyndigheterna som ansvarar för hälso- och sjukvården. Landskapsregering och lagting som är helt centrala aktörer för att Åland ska fungera och måste ges samma verksamhetsförutsättningar som regering och riksdag. Detta måste lösas genom reglering i självstyrelselagen.

	kan ordnas på något annat sätt, och de får inte äventyra arbetstagarens säkerhet och hälsa i arbetet. Vid tillämpningen av ovannämnda paragrafer ska det ses till att arbetstagarens arbetstid inbegripet övertidsarbete inte är oskäligen och att arbetstagaren ges tillräcklig vilotid mellan skiftena eller möjlighet till återhämtning under arbetstiden.	
41	Avvikelser från anställningsvillkoren När försvaret, befolkningens social- och hälsovård, försörjning eller säkerhet eller verksamhet som är nödvändig med tanke på ett fungerande samhälle i övrigt nödvändigt kräver det kan en arbetsgivare som avses i 2 mom. under undantagsförhållanden som avses i 11 § inom de gränser som föreskrivs genom förordning av statsrådet 1) avvika från de villkor som gäller tidpunkten för semester eller ledighet enligt semesterlagen eller meddelande om tidpunkten, 2) flytta tidpunkten för redan meddelad semester eller ledighet enligt semesterlagen, 3) avbryta en redan inledd semester eller ledighet enligt semesterlagen, 4) trots arbetstidslagen låta arbetstagaren utföra mer- och övertidsarbete utan dennes samtycke, 5) avvika från bestämmelserna om dygnsvila och veckovila i arbetstidslagen, 6) avvika från bestämmelserna om nattarbete i 8 § 2 och 5 mom. i arbetstidslagen, 7) avvika från bestämmelserna om maximiarbetstid i 18 § i arbetstidslagen, 8) trots arbetstidslagen ålägga en arbetstagare att vara i beredskap, förutsatt att det till arbetstagaren för beredskapen betalas beredskapsersättning enligt antingen ett avtal eller ett kollektivavtal eller, om sådant saknas, 50 procent av lönen för ordinarie arbetstid, 9) trots arbetstidslagen låta arbetstagaren utföra söndagsarbete utan dennes samtycke, 10) flytta sådana andra intjänade ledigheter än semester som grundar sig på bestämmelser i arbets- och tjänstekollektivavtal, om det inte har överenskommit att ledigheten ska ersättas i pengar,	Avvikelser från anställningsvillkoren, förlängning av uppsägningstid. Landskapsregeringen borde ha rätten att trygga självstyrelsemyndigheternas verksamhet på motsvarande sätt. Landskapsregering och lagting som är helt centrala aktörer för att Åland ska fungera och måste ges samma verksamhetsförutsättningar som regering och riksdag. Detta måste lösas genom reglering i självstyrelselagen.

11) med avvikelse från förhandlingsskyldigheten enligt samarbetslagen, lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar samt lagen om samarbete mellan arbetsgivare och arbetstagare i kommuner och välfärdsområden tillfälligt förordna en arbetstagare till en annan arbetsuppgift för vilken arbetstagaren har tillräcklig kompetens, förutsatt att arbetstagarens ordinarie lön inte sjunker, 12) med avvikelse från förhandlingsskyldigheten enligt samarbetslagen, lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar samt lagen om samarbete mellan arbetsgivare och arbetstagare i kommuner och välfärdsområden tillfälligt förordna en arbetstagare till en annan plats där arbetet utförs, förutsatt att förflyttningen inte medför oskälig olägenhet för arbetstagaren. De avvikelser som avses i 1 mom. kan i den omfattning som föreskrivs genom förordning av statsrådet tillämpas inom 1) ministerierna, 2) Försvarsmakten, 3) Gränsbevakningsväsendet, 4) polisväsendet, 5) Migrationsverket, 6) social- och hälsovårdstjänster, 7) Folkpensionsanstalten, 8) räddningsväsendet, 9) nödcentralsverksamheten, 10) de bolag som avses i 6 § 1 mom. i lagen om verksamheten i den offentliga förvaltningens säkerhetsnät, 11) det servicecenter som avses i 5 § 1 mom. i lagen om anordnande av statens gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster, 12) Transport- och kommunikationsverkets cybersäkerhetscenter och frekvensförvaltning, 13) Meteorologiska institutet, 14) Strålsäkerhetscentralen, 15) de bolag som med stöd av lag sköter lotsning, flygtrafikledningstjänster, isbrytning eller de trafikledningstjänster eller trafikstyrningstjänster som Trafikledsverket svarar för att ordna,	
--	--

	16) andra beredskapsskyldiga, om det är nödvändigt för att trygga kontinuiteten i deras verksamhet under undantagsförhållanden, 17) andra bolag, om det är nödvändigt för att fullgöra de skyldigheter som följer av verkställigheten av befogenheterna enligt denna lag.	
43	Förlängning av uppsägningstiden Genom förordning av statsrådet får det under undantagsförhållanden som avses i 11 § föreskrivas om arbetsgivarens rätt att på förhand förlänga arbetstagarens uppsägningstid med högst sex månader, om det är nödvändigt för tryggnad av försvaret, befolkningens social- och hälsovård, försörjning eller säkerhet eller verksamhet som är nödvändig med tanke på ett fungerande samhälle i övrigt. Om arbetsgivaren förlänger arbetstagarens uppsägningstid i enlighet med det som avses ovan, förlängs den uppsägningstid som arbetsgivaren iakttar på motsvarande sätt. Uppsägningstiden kan på det sätt som avses i detta moment och i den omfattning som föreskrivs genom förordning av statsrådet förlängas inom 1) ministerierna, 2) Försvarsmakten, 3) Gränsbevakningsväsendet, 4) polisväsendet, 5) Migrationsverket, 6) social- och hälsovårdstjänster, 7) Folkpensionsanstalten, 7) räddningsväsendet, 8) nödcentralsverksamheten, 9) de bolag som avses i 6 § 1 mom. i lagen om verksamheten i den offentliga förvaltningens säkerhetsnät, 10) det servicecenter som avses i 5 § 1 mom. i lagen om anordnande av statens gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster, 11) Transport- och kommunikationsverkets cybersäkerhetscenter och frekvensförvaltning, 12) Meteorologiska institutet, 13) Strålsäkerhetscentralen, 14) de bolag som med stöd av lag sköter lotsning, flygtrafikledningstjänster, isbrytning eller de trafikledningstjänster eller	Landskapsregeringen borde ha rätten att trygga självstyrelsemyndigheternas verksamhet. Landskapsregeringen är en central aktör för att Åland ska fungera och måste ges samma verksamhetsförutsättningar som ministerierna. Detta kunde lösas genom reglering i självstyrelselagen som ger landskapsregeringen samma rätt.

	trafikstyrningstjänster som Trafikledsverket svarar för att ordna, 15) andra beredskapsskyldiga, om det är nödvändigt för att trygga kontinuiteten i deras verk-samhet under undantagsförhållanden, 16) andra bolag, om det är nödvändigt för att fullgöra de skyldigheter som följer av verkställigheten av befogenheterna enligt denna lag.	
44 §	Särskild arbetsplikt inom social- och hälsovården Om åtgärderna enligt 7 kap. under undantagsförhållanden som avses i 11 § inte är tillräckliga för att trygga nödvändiga social- och hälsovårdstjänster, är varje i Finland bosatt person som enligt lagen om hemkommun (201/1994) har hemkommun i Finland och som är verksam eller under de fem senaste åren har varit verksam inom social- och hälsovården, har fått utbildning inom denna sektor och har fyllt 18 men inte 68 år skyldig att i enlighet med ett förordnande av en i lagen om ordnande av arbetskraftsservice (380/2023) avsedd arbetskraftsmyndighet (arbetskraftsmyndighet) utföra sådant arbete inom social- och hälsovården som är nödvändigt för att syftet med denna lag ska kunna uppnås. Ett förordnande till sådant arbete kan under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. 3–5 punkten ges för högst fyra veckor åt gången. En arbetspliktig som avses i 1 mom. kan dock inte förordnas att sköta sådana uppgifter som enligt lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021) endast kan skötas av en person som står i anställningsförhållande till ett välfärdsområde eller för vilka det någon annanstans i social- och hälsovårdslagstiftningen har föreskrivits att ett tjänsteförhållande är ett särskilt villkor. På personer som arbetskraftsmyndigheten förordnar att utföra i 1 mom. avsett arbete inom social- och hälsovården tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar i 40 kap. 1–3, 5, 7, 8, 9 och 10 § i strafflagen (39/1889) när de sköter uppgifter som ingår i arbetsförordnandet. Bestämmelser	Denna paragraf skulle omfatta även anställda i arbetsavtalsförhållande vid självstyrelsemyndigheterna men inte tjänstemän. Beträffande socialvården blir denna paragraf tillämplig på kommunala myndigheter i fråga om de uppgifter som läggs på kommunerna i riket den 1.1.2023 om uppgifterna hör till rikets lagstiftningsbehörighet. Inga nya uppgifter som i och med beredskapslagen påförs välfärdsområdena kan påföras de åländska kommunerna. (se GrUU 18/2022) Detta måste lösas genom reglering i självstyrelselagen. Det är landskapsregeringen som har kännedom om behovet och situationen på Åland. Hur ska riksmyndigheterna kunna hantera detta på Åland utan lokalkännedom? Riket måste dessutom kunna hantera ärenden som rör Åland på svenska.

	om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).	
46	Allmän arbetsplikt Om åtgärderna enligt 7 kap. eller den särskilda arbetsplikt som avses i 44 och 45 § under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. 1 och 2 punkten inte är tillräckliga för att trygga försvaret, skyddet av befolkningen eller verksamhet som är nödvändig med tanke på ett fungerande samhälle i övrigt, är varje i Finland bosatt person som enligt lagen om hemkommun har hemkommun i Finland och som har fyllt 18 men inte 68 år skyldig att i enlighet med Arbetskraftsmyndighetens förordnande utföra sådant arbete som är nödvändigt för att de syften som avses i detta moment ska kunna uppnås. Närmare bestämmelser om de uppgifter eller sektorer för vilkas tryggnad arbetsplikt kan bli tillämplig utfärdas genom förordning av statsrådet.	Det är korrekt att ålänningar bara kan förordnas till civila uppgifter på Åland. Hur ska detta fungera i praktiken? Det är landskapsregeringen som har kännedom om behovet och situationen på Åland.
49	Arbetsförordnande Arbetskraftsmyndigheten ger genom sitt beslut en arbetspliktig ett arbetsförordnande av vilket åtminstone följande uppgifter framgår: 1) den arbetspliktiges namn, 2) arbetsgivarens namn, 3) arbetsplatsens adress, 4) arbetsuppgiften, 5) den tidpunkt då arbetsförordnandet börjar, 6) den tid arbetsförordnandet varar. I landskapet Åland ger närings-, trafik- och miljöcentralernas utvecklings- och förvaltningscenter det arbetsförordnande som avses i 1 mom.	Det är korrekt att ålänningar bara kan förordnas till civila uppgifter på Åland. Hur ska detta fungera i praktiken? Det är landskapsregeringen som har kännedom om behovet och situationen på Åland.
57	Skyldighet att överlåta fordon, fartyg och luftfartyg För höjande eller upprätthållande av den militära försvarsberedskapen under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. 1 och 2 punkten kan Försvarsmakten eller Gränsbevakningsväsendet genom sitt beslut ålägga ägaren eller innehavaren av ett fordon, ett fartyg, ett obemannat fartyg eller ett luftfartyg att överlåta fordonet, fartyget eller luftfartyget i Försvarsmaktens eller Gränsbevakningsväsendets besittning,	Vad gäller Åland har riksmyndigheterna varken kännedom eller rätt till information (sekretessbrytande bestämmelser saknas). Det bör även noteras här att Åland har ett eget fordonsregister och eget vattenfarkostregister (upprätthålls av Fordonsmyndigheten). Landskapsregeringen upprätthåller yrkesfiskefartygsregistret samt trafiktillståndsregister för lastbil, buss samt taxi.

	Överlåtelseskyldigheten kan också gälla den som utövar faktisk bestämmanderätt i frågor som gäller fartygets trafik.	
66	Begränsning av vägtrafiken Trafikledsverket kan under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. 1–3 och 5 punkten för tryggnad av transporter som är nödvändiga med tanke på hanteringen av undantagsförhållandena på begäran av den myndighet som ansvarar för transporten begränsa annan motorfordonstrafik eller förbjuda den i sin helhet för viss tid på vägar eller områden som Trafikledsverket bestämmer. En trafikeringsbegränsning eller ett trafikeringsförbud får inte hindra någon från att färdas till sin stadigvarande bostad. Polisen övervakar de begränsningar av vägtrafiken som avses i 1 mom.	Trafikledsverket saknar lokal kännedom om hur vägtrafiken organiseras, varför riket inte bedöms kunna sköta uppgiften på Åland. Trafikledsverket agerar enbart inom farledshållning på Åland. Landskapsregeringen är motsvarande myndighet på Åland. LL (1957:23) om allmänna vägar och LL (1964:16) om kommunalvägar reglerar väghållning i landskapet.
68	Befolkningens skyldighet att förflytta sig Under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. 1 och 2 punkten ska befolkningen eller en del av befolkningen inom ett visst område förflytta sig någon annanstans, om det är nödvändigt med tanke på befolkningens säkerhet. Närmare bestämmelser om vilka områden och vilken del av befolkningen förflyttningen gäller får utfärdas genom förordning av statsrådet. Inrikesministeriets räddningsmyndighet svarar för den allmänna ledningen av förflyttningen på riksnivå. Räddningsmyndigheterna svarar för den regionala ledningen av förflyttningen och för verkställigheten i samarbete med andra myndigheter. För genomförandet av förflyttningen av befolkningen har räddningsmyndigheterna rätt att bestämma när förflyttningen ska ske samt var den befolkning som ska förflyttas ska placeras, om det inte annars är möjligt att hantera situationen och genomföra förflyttningen.	Detta är befolkningsskydd. Förfarandet fungerar också på Åland eftersom det står "räddningsmyndigheterna" i lagen så då spelar det ingen roll att det är kommunerna på Åland och välfärdsområdena i resten av landet som handhar uppgifterna.
69	Skyldighet att anmäla förflyttning En person som har förflyttat sig i enlighet med den förordning av statsrådet som avses i 68 § 1 mom. eller som omfattas av ett vistelseförbud enligt 63 eller 65 § ska anmäla förflyttningen och förflyttningen av en person som denna person har vårdnaden om till den kommun där personen vistas. Anmälan om en person vars	Vad får det för konsekvenser om man flyttar mellan Åland och Finland eller tvärtom?

	förflyttning ska ske med beaktande av de specialtjänster som personen behöver och som utifrån myndighetens bedömning ska ordnas inom ett visst område görs av den aktör som ansvarar för ordnandet av personens tjänster fram till tidpunkten för förflyttningen. Den anmälan som avses i 1 mom. ska innehålla personens namn, personbeteckning eller födelsetid samt andra genom förordning av statsrådet föreskrivna uppgifter som är nödvändiga för att identifiera personen och bedöma servicebehovet. Kommunen ska lämna identifieringsuppgifterna om de personer som anmälts till den till Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata. Närmare bestämmelser om lämnandet av uppgifter till Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata får utfärdas genom förordning av statsrådet.	
70	Skyldighet att utföra transporter Transport- och kommunikationsverket kan ålägga sådana leverantörer eller tillhandahållare av transporttjänster som avses i lagen om transportservice (320/2017) att under undantagsförhållanden utföra transporter som är nödvändiga med tanke på hanteringen av undantagsförhållandena. Närmare bestämmelser om hurdana transportbehov som kan anses nödvändiga med tanke på hanteringen av undantagsförhållandena utfärdas genom förordning av statsrådet.	Transport- och kommunikationsverkets register över fordon omfattar inte Åland. Lagen om transportservice (FFS 320/2017) är inte tillämplig eftersom Åland har lagstiftningsbehörighet. Således saknas juridisk grund för riket att hantera detta på Åland. Dessutom saknas sekretessbrytande bestämmelser mellan riket och Åland. Landskapsregeringen har eget trafikillståndsregister för lastbil och buss samt taxi. Yrkesmässig trafik (och trafikillstånd) regleras i LL (1976:33) om yrkesmässig trafik. Åland har annan lagstiftning rörande yrkesmässig trafik än riket (transportservicelagen FFS 320/2017). Transportservicelagen, fordonslagen och lagen om transport av farliga ämnen som hänvisas till i detaljmotiveringarna gäller inte på Åland till den del bestämmelserna gäller trafik på Åland.
71	Överlåtelse av fordon för att användas av polisen eller i polisens besittning Polisen kan under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. 1 och 5 punkten ålägga ägaren eller innehavaren av ett fordon att 1) tillfälligt överlåta fordonet till polisen för att tillgodose dess brådsökande och nödvändiga transportbehov, om dessa inte kan tryggas på behörigt sätt med iakttagande förfarandet enligt 70 §, 2) överlåta fordonet i polisens besittning, om det är nödvändigt för att upprätthålla allmän	Riket kan inte påföra Ålands polismyndighet uppgifter eller befogenheter då det strider mot behörighetsfördelningen i självstyrelselagen. Detta kan dock, om riket och landskapet kommer överens om det, regleras genom överenskommelseförordning så att Ålands polismyndighet får motsvarande befogenheter.

	ordning och säkerhet och om polisens operativa verksamhet inte annars kan tryggas.	
73	Överlåtelse av fordon eller fartyg för att användas av räddningsmyndighet Räddningsmyndigheten kan under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. 1–3 och 5 punkten genom sitt beslut ålägga ägaren eller innehavaren av ett fordon eller ett fartyg att överlåta fordonet eller fartyget till räddningsmyndigheten för att tillgodose brådskande och nödvändiga transportbehov som räddningsverksamheten och evakueringen av befolkningen förutsätter, om dessa inte kan tryggas på behörigt sätt med iakttagande av förfarandet enligt 70 §.	Denna bestämmelse gäller även för Ålands räddningsmyndighet under förutsättning att bestämmelsen motsvarar nu gällande bestämmelser som ålagts kommunerna i riket och till den del bestämmelsen avser rikets lagstiftningsbehörighet. Till den delen frågan hör till landskapets behörighet torde befogenheterna kunna överföras till landskapet genom överenskommelseförordning.
74	Skyldighet att överlåta markområden och lägenheter som behövs för befolkningsskyddet Räddningsmyndigheten kan för att säkerställa befolkningsskyddsorganisationens verksamhetsförutsättningar eller skydda befolkningen under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. 1 och 2 punkten genom sitt beslut ålägga ägaren eller innehavaren av en fastighet, ett annat markområde eller en lägenhet att överlåta fastigheten, markområdet eller lägenheten i räddningsmyndighetens besittning. Överlåtelseskyldigheten gäller inte lägenheter som används för stadigvarande boende.	Statens ämbetsverk anholder på Åland. Detta är befolkningsskydd, varför det borde fungera också på Åland.
77	Skyldighet att överlåta lägenheter som behövs för inkvartering av förflyttad befolkning Välfärdsområdet kan för tillfällig inkvartering av befolkning som förflyttat sig i enlighet med 68 § under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. 1 och 2 punkten genom sitt beslut ålägga ägaren eller innehavaren av en lägenhet att överlåta lägenheten i välfärdsområdets besittning. Överlåtelseskyldigheten gäller inte lägenheter som används för stadigvarande boende.	Välfärdsområdet ges uppgifter men det finns inga välfärdsområden på Åland. Det måste finnas lagstöd för att inskränka individens äganderätt också på Åland enligt 15 § Finlands grundlag (FFS 731/1999). Det är rikets ansvar att lösa befolkningsskyddet även på Åland.
78	Skyldigheten att överlåta varor som behövs för försörjning av förflyttad befolkning Välfärdsområdet kan för ordnande av försörjningen av befolkning som förflyttat sig i enlighet med 68 § under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1	Välfärdsområdet ges uppgifter men det finns inga välfärdsområden på Åland. Det måste finnas lagstöd för att inskränka individens äganderätt också på Åland enligt 15 § Finlands grundlag (FFS 731/1999).

	mom. 1 och 2 punkten genom sitt beslut ålägga en sammanslutning eller en fysisk person att till välfärdsområdet överlåta lös egendom som är nödvändig med tanke på ordnandet av inkvartering, bespisning och annan försörjning av den förflyttade befolkningen.	Det är rikets ansvar att befolkningsskyddet fungerar även på Åland.
79	Skyldighet att tillhandahålla tjänster som behövs för försörjning av förflyttad befolkning Välfärdsområdet kan för ordnande av försörjningen av befolkning som förflyttat sig i enlighet med 68 § under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. 1 och 2 punkten genom sitt beslut ålägga en sammanslutning eller en näringsidkare att tillhandahålla välfärdsområdets tjänster som är nödvändiga med tanke på ordnandet av inkvartering, mathållning och annan försörjning av den förflyttade befolkningen.	Välfärdsområdet ges uppgifter men det finns inga välfärdsområden på Åland. Det måste finnas lagstöd för att inskränka individens äganderätt också på Åland enligt 15 § Finlands grundlag (FFS 731/1999). Det är rikets ansvar att befolkningsskyddet fungerar även på Åland.
85	Ändringar av lagstadgade försäkringar, förmåner och socialbidrag För tryggnad av befolkningens försörjning och statens betalningsberedskap under undantags-förhållanden som avses i 11 § 1 mom. 1, 2 och 5 punkten kan det i fråga om lagstadgad pension, rehabiliteringspenning, arbetslöshetsdagpenning, en förmån som betalas på basis av sjuk-, arbetsolycksfalls- och yrkessjukdoms-, patient- eller trafikförsäkring samt en motsvarande annan förmån genom förordning av statsrådet föreskrivas att 1) utbetalningen skjuts upp med högst tre månader åt gången, dock högst sex månader, 2) beloppet sänks med högst 50 procent för högst tre månader, eller 3) utbetalningen avbryts för högst tre månader, om de åtgärder som anges i 1 eller 2 punkten inte är tillräckliga. För tryggnad av befolkningens försörjning och statens betalningsberedskap under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. 1–3 och 5 punkten kan det i fråga moderskapsunderstöd, bidrag för kostnader vid internationell adoption, underhållsstöd, barnbidrag, stöd för hemvård av barn, stöd för privat vård av barn, bostadsbidrag,	Staten kan skjuta upp eller minska utbetalningar av pensioner och sociala förmåner. Det föreslås i motiveringen att denna rätt kan överföras till landskapsregeringen genom överenskommelseförordning. En överenskommelseförordning kan dock inte utgöra laga grund för att avvika från landskapslag och 85 § ger ingen rätt att avvika från landskapslag. Detta borde regleras i självstyrelselagen så att landskapet har motsvarande rätt. Av de stöd och bidrag som räknas upp i 2 mom. finansierar landskapsregeringen moderskapsunderstöd, bidrag för kostnader vid internationell adoption, underhållsstöd och barnbidrag Kommunerna finansierar hemvårdsstöd (motsvarar rikets stöd för hemvård av barn och stöd för privat vård av barn). I paragrafen nämns endast bostadsbidrag utan att man specificerar vad man avser. Allmänt bostadsbidrag utgör socialvård och därmed åländsk behörighet medan bostadsbidrag för pensionstagare ligger under socialförsäkringen och därmed är rikets behörighet.

	arbetsmarknadsstöd, studiepenning, bostadstillägg, militärunderstöd, ersättning för skada ådragen i militärtjänst, rehabiliteringsförmån eller en motsvarande annan förmån samt utkomststöd, till andra delar än det minimibelopp av förmånerna som avses i 86 § och i brådskande fall, genom förordning av statsrådet föreskrivas att 1) utbetalningen skjuts upp med högst tre månader åt gången, dock högst sex månader, 2) beloppet sänks med högst 50 procent för högst tre månader, eller 3) utbetalningen avbryts för högst tre månader, om de åtgärder som anges i 1 eller 2 punkten inte är tillräckliga. De åtgärder som avses i 1 och 2 mom. kan tillämpas på samma förmånstagare i sammanlagt högst sex månader.	Utkomststöd är åländsk behörighet och hör till Kommunernas socialtjänsts ansvar.
86 §	Minimibeloppet av förmånerna Till förmånstagare enligt 85 § betalas under den tid förmånen är nedsatt eller utbetalningen av den avbrutits eller skjutits upp utkomststöd till ett sådant belopp att det sammanräknat med personens eller familjens övriga inkomster ger ett disponibelt belopp som motsvarar minst utkomststödet grunddel och täcker de nödvändiga utgifterna för boende samt hälso- och sjuk-vård. De pensioner som avses i 85 § 1 mom. utbetalas, oavsett om betalningsbeloppet minskas eller betalningen avbryts eller uppskjuts, alltid till ett så stort belopp att de pensioner förmånstagaren lyfter sammanlagt uppgår till ett belopp som motsvarar minst full folkpension enligt folkpensionslagen (568/2007). Bestämmelser om hur utbetalningen av förmånerna ska ordnas utfärdas genom förordning av statsrådet.	Extra utkomststöd under undantagsförhållanden är rikets lagstiftningsbehörighet och förvaltningsbehörighet. Det saknas dock sekretessbrytande bestämmelser både i rikslagstiftningen och i åländsk lagstiftning för behörig riksmyndighet och de åländska myndigheterna att dela uppgifter som behövs för verkställandet av extra utkomststöd på Åland. Motsvarande situation uppstod under Covid 19 pandemin när extra utkomststöd skulle verkställas.
87	Tryggande av befolkningens betalningsförmåga och försörjning genom särskilt stöd under undantagsförhållanden För tryggande av befolkningens nödvändiga betalningsförmåga och försörjning under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. 5 punkten beviljas särskilt stöd under undantagsförhållanden till var och en som på grund av störningar i betalningsrörelsen inte	Detta stöd måste gälla på lika villkor även i förhållande till Åland. Enligt 3 mom. svarar välfärdsområdena för befolkningens nödvändiga försörjning om stöd inte kan beviljas. Riket måste kunna hantera detta även på Åland trots att det inte finns något välfärdsområde på Åland.

	kan använda sina tillgångar för att skaffa nödvändiga nyttigheter. Stödet är avsett att täcka för ett människovärdigt liv nödvändiga livsmedel, läkemedel och andra motsvarande nödvändiga nyttigheter. Stödet kan betalas i form av en betalningsförbindelse eller genom något annat motsvarande förfarande. Stödet inverkar inte på rätten till andra förmåner. Bestämmelser om återkrav av stöd finns i 152§. Folkpensionsanstalten svarar för beviljande, betalning och annan verkställighet av stöd som avses i 1 mom. På ansökan om och beviljande av stöd, behandlingen av stödärenden samt ändringssökande tillämpas bestämmelserna i 151 §. Om det inte är möjligt att bevilja eller betala stöd i en situation med störningar i betalningsrörelsen, svarar välfärdsområdena för befolkningens nödvändiga försörjning på annat sätt. Närmare bestämmelser om stödbeloppet och om hur utbetalningen ska ordnas utfärdas genom förordning av statsrådet.	
90	Tryggande av tillräckliga konsumtionsnyttigheter Om de åtgärder som avses i 88 och 89 § inte är tillräckliga för att trygga befolkningens försörjning under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. 1, 2 och 5 punkten, får näringsidkaren överlåta livsmedel, hälsoprodukter, hygienprodukter eller andra motsvarande nödvändiga konsumtionsnyttigheter som är nödvändiga med tanke på det dagliga livet endast i en viss mängd per kund eller försäljningstransaktion. Närmare bestämmelser om vilka konsumtionsnyttigheter skyldigheten gäller och om kvantitativa begränsningar av försäljningen utfärdas genom förordning av statsrådet. Om åtgärderna enligt 1 mom. inte är tillräckliga för att de syften som anges i momentet ska kunna uppnås, får näringsidkaren överlåta i 1 mom. avsedda konsumtionsnyttigheter till en konsument endast i enlighet med en sådan kvantitativ inköpskvot som anges genom förordning av statsrådet. Inköpskvoten kan bestämmas så att	Denna bestämmelse handlar om ransonering. I motiveringarna står att man på Åland ska beakta skillnaden i folkmängd under året samt svenska aktörer på marknaden. Vad menas med det? Det borde i övrigt fungera att riket har hand om detta även på Åland. Dock är det högst oklart hur denna uppgift ska verkställas på Åland då myndighetsstrukturen avviker från resten av landet och då de åländska kommunerna inte har samma myndighetsuppgifter och tillgång till information om näringsutövare som i övriga Finland.

	den gäller alla konsumenter på lika villkor eller enligt konsumentgrupp. Närmare bestämmelser om det praktiska genomförandet av regleringen får utfärdas genom förordning av statsrådet. Arbets- och näringsministeriet och Tillstånds- och tillsynsverket svarar för styrningen och verkställigheten av regleringen. Tillstånds- och tillsynsverket räknar ut inköpsrättigheterna enligt inköpskvoten utan särskilt beslut och sänder dem på det sätt som i förvaltningslagen föreskrivs om delgivning. Om det inte är möjligt att sända inköpsrättigheterna elektroniskt eller per post, ska kommunerna sända inköpsrättigheterna. Tillstånds- och tillsynsverket har rätt att ur befolkningsdatasystemet få de uppgifter som är nödvändiga för beräkning och sändande av inköpskvoter. Kommunerna beviljar på ansökan de inköpskvoter som anvisats en viss konsumentgrupp till den del de inte kan fördelas på basis av uppgifterna i befolkningsdatasystemet. Tillstånds- och tillsynsverket övervakar att skyldigheterna enligt denna paragraf fullgörs.	
93	Tryggande av varutransporter i hamnarna För tryggande varuleveranser som är nödvändiga med tanke på försvaret eller ett fungerande samhälle i övrigt kan Transport- och kommunikationsverket under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. 1–3 och 5 punkten genom sitt beslut ålägga en näringsidkare som är verksam i en hamn att 1) för en annan näringsidkare som är verksam i hamnen utföra en i beslutet specificerad tjänst som är nödvändig med tanke på varuleveransen, 2) placera arbetsmaskiner och materiel, 3) tillfälligt, för högst en månad åt gången, ålägga stuveripersonal att arbeta i en annan hamn än den som utgör den ordinarie arbetsplatsen.	Av motiveringen framgår att i beslut om hamnar bör hamnars betydelse för Åland beaktas. Det borde stå "ska" och inte "bör". Avsaknad av lokalkännedom om näringsidkare och förhållanden kan försvåra åläggandet av uppgifter. Däremot är det antagligen inte ett problem att Traficom sköter denna ansvarsuppgift även i hamnar på Åland. Traficom har redan verksamhet i hamnarna på Åland och har ett etablerat kontor i ämbetsverkets byggnad med anställda som känner till Åland, sjöfarten och hamnarna väl.
95	Åtgärder som avser verksamhet inom social- och hälsovården För tryggande av befolkningens social- och hälsovård eller den militära försvarsberedskapen under	Enligt motiveringarna är social- och hälsovårdsministeriet behörig myndighet under undantagsförhållanden gällande beslut som rör den som ordnar eller producerar social- och hälsovårdstjänster också på Åland. Detta är inte

	undantagsförhållanden som avses i 11 § kan social- och hälsovårdsministeriet genom sitt beslut ålägga den som ordnar eller producerar social- och hälsovårdstjänster att 1) helt eller delvis flytta verksamheten från verksamhetsdistriktet eller verksamhetsorten till någon annan ort eller att ordna verksamhet också utanför sitt distrikt, 2) placera personer i behov av vård eller omsorg i sin verksamhetsenhet eller på något annat sätt ge vård eller omsorg till sådana personer till vilka anordnaren eller producenten med stöd av lagstiftningen eller ett avtal inte är skyldig att ge vård eller omsorg, 3) ställa en verksamhetsenhet eller en del av den till välfärdsområdets eller en statlig myndighets förfogande, 4) på något annat motsvarande sätt utvidga eller lägga om verksamhetens innehåll eller verksamheten, om de åtgärder som räknas upp i 1–3 punkten inte är tillräckliga eller ändamålsenliga.	korrekt. Social- och hälsovårdsministeriet har ingen rätt att ålägga landskapsmyndigheten Ålands hälso- och sjukvård eller de åländska kommunerna samt dess tjänstemän uppgifter under undantagsförhållanden. Det är däremot fullt möjligt att i enlighet med 32 § självstyrelselagen ingå en överenskommelseförordning och avtala om ett samarbete mellan riket och Åland. Ålands hälso- och sjukvård och de åländska kommunerna finansieras med landskapsmedel, varför dessa åtgärder får ekonomiska konsekvenser som skiljer sig från konsekvenserna i övriga landet om delar av verksamheten flyttas mellan Åland och riket eller tvärtom.
96	Undantag som gäller social- och hälsovårdstjänster För tryggnad av funktionsförmågan inom befolkningens social- och hälsovård under undantagsförhållanden som avses i 11 § får det genom förordning av statsrådet föreskrivas att den som ordnar social- och hälsovårdstjänster 1) tillfälligt kan avbryta tillhandahållandet av en viss eller vissa icke-brådskande hälso- och sjukvårdstjänster enligt 2 eller 3 kap. i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) eller tillhandahållandet av en icke-brådskande socialvårdstjänst enligt 14 § i socialvårdslagen (1301/2014) eller 27 d eller 27 e § i socialvårdslagen (710/1982) eller prioritera tillhandahållandet av en viss tjänst eller vissa tjänster i förhållande till andra tjänster, 2) avstå från att iakttä de lagstadgade längsta väntetiderna för att få icke-brådskande hälso- och sjukvård eller de längsta väntetider som anges i socialvårdslagstiftningen. Undantagen enligt 1 mom. kan dock tillämpas endast om de inte äventyrar patienternas eller socialvårdsklienternas hälsa och säkerhet och	Socialvård: I 96 § hänvisas till rikslagstiftning som inte gäller på Åland. Åland har egen socialvårdslag. Landskapsregeringen borde ha motsvarande rätt som statsrådet att utfärda förordning, vilket kräver en ändring av självstyrelselagen. Hälso- och sjukvård: Motsvarande bestämmelse i gällande lag har vi erfarenheter av från pandemin och det fungerade inte i förhållande till Åland. I 96§ hänvisas till rikslagstiftning som inte gäller på Åland. Vid störningssituation eller undantagsförhållande regleras detta på Åland i Landskapslag (2011:114) om hälso- och sjukvård: 22 §. (2021/40) Vårdgaranti under exceptionella förhållanden Ålands hälso- och sjukvård kan i situationer som föranleds av en naturkatastrof, en kärnkraftsolycka, en storolycka eller någon annan därmed jämförbar händelse för att trygga befolkningens hälsa och välfärd avstå från iakttagandet av de i 20 § föreskrivna tidsfristerna vid ordnande av icke-brådskande sjukvård, om det är nödvändigt för ordnande av brådskande

	deras rätt till oundgänglig försörjning och omsorg.	sjukvård och om patientens hälsa inte riskeras av att tidsfristen överskrids. Bedömning av vårdbehovet inom primärvården, den specialiserade sjukvården och barn- och ungdomspsykiatri ska dock göras inom de tidsfrister som föreskrivs i 20 §. Landskapsregeringen bestämmer genom landskapsförordning om en sådan situation som avses i 1 mom. anses föreligga och under vilken tid Ålands hälso- och sjukvård kan avvika från de i 20 § angivna tidsfristerna. En avvikelse från de i 20 § angivna tidsfristerna får medges för högst en månad åt gången. Angående lagstiftningsbehörigheten se ÅD:s utlåtande Nr 25/21, Diarienummer 10 21 01 16.
97	Undantag som gäller hälsoskyddet Om det är nödvändigt för att avvärja allvarliga sanitära olägenheter i livsmiljön och åtgärden inte annars äventyrar befolkningens hälsa, får det under undantagsförhållanden som avses i 11 § genom förordning av statsrådet föreskrivas att kommunen kan avstå från annan behandling av anmälningar i anslutning till anmälningspliktig verksamhet enligt hälsoskyddslagen (763/1994) än sådan som gäller hushållsvatten samt från regelbunden övervakning som hänför sig till anmälningspliktiga verksamheter eller från annan utredning av misstankar om sanitära olägenheter än sådan som gäller hushållsvatten.	Bestämmelsen reglerar hälsoskydd som enligt 18 § 6, 7, 10, 12 och 17 punkterna självstyrelselagen hör till landskapets lagstiftningsbehörighet. Hälsoskydd regleras genom landskapslag (2016:84) om tillämpning på Åland av hälsoskyddslagen. Riket kan inte i rikslag reglera de åländska kommunernas befogenheter inom landskapets lagstiftningsbehörighet. Det saknas även juridisk grund att avvika från landskapslag. Bestämmelsen kommer således inte att fungera i förhållande till Åland. Detta måste lösas genom en reglering i självstyrelselagen. På basen av en sådan reglering kan uppgifterna sedan överföras till landskapet.
98 §	Undantag från förutsättningarna för yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården att vara verksamma i yrket För tryggnad av befolkningens social- och hälsovård under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. 1, 2, 4 och 5 punkten får det genom förordning av statsrådet föreskrivas om undantag från 1) förutsättningarna enligt lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994), lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården (817/2015) och förordningar som utfärdats med stöd av dessa lagar att vara verksam i en	Socialvård: Lagstiftning om yrkesutbildande personer hör till landskapets lagstiftningsbehörighet. Bestämmelsen utgör inte juridisk grund att avvika från landskapets lagstiftning. Detta måste lösas genom en reglering i självstyrelselagen. Landskapsregeringen borde ha motsvarande rätt som statsrådet att utfärda förordning. Hälso- och sjukvård: Detta är riksbehörighet varför ingen särskild reglering beträffande Åland behövs.

	legitimerad yrkesutbildad persons yrke och uppgifter, 2) särskilda förutsättningar som anges någon annanstans i social- och hälsovårdslagstiftningen och som gäller verksamhet i yrkesutbildade personers uppgifter inom social- och hälsovården eller dessa personers behörighet. Det får föreskrivas om undantag enligt 1 mom. endast till den del det är nödvändigt för att säkerställa att den personal som behövs inom social- och hälsovården är tillräcklig och undantaget inte äventyrar klient- och patientsäkerheten. Genom förordning av statsrådet får det dock inte föreskrivas om undantag från läkares eller tandläkares rätt att utföra uppgifter som avses i 22 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården eller från förutsättningarna för att utföra uppgifter som enligt lag förutsätter ett tjänsteförhållande.	
99	Tryggande av läkemedels- och blodförsörjningen samt tillgången till förnödenheter och tjänster inom hälso- och sjukvården För tryggande av befolkningens hälso- och sjukvård eller den militära försvarsberedskapen under undantagsförhållanden som avses i 11 § kan social- och hälsovårdsministeriet genom sitt beslut ålägga en läkemedelsfabrik, en läkemedelspartiaffär, en innehavare av försäljningstillstånd för ett läkemedel, en apotekare, Helsingfors universitetsapotek, Östra Finlands universitetsapotek, en sådan anordnare eller producent av social- eller hälsovårdstjänster som är huvudman för ett sjukhusapotek eller en läkemedelscentral samt en läkemedelsförskrivare, en inrättning för blodtjänst eller en sådan sammanslutning eller enskild näringsidkare som tillverkar eller levererar förnödenheter som behövs inom hälso- och sjukvården eller tjänster i anslutning till dem eller som annars är verksam inom hälso- och sjukvården att 1) begränsa, rikta eller ändra importen, distributionen, lagringen, försäljningen eller överlåtelsen till förbrukning av läkemedel,	Hälso- och sjukvård: Bedöms vara rikets behörighet. Bestämmelsen är så omfattande att det är svårt att bedöma konsekvenserna. Det kommer sannolikt omfatta åländska företag, åländska apotek men också sjukhusapoteket vid Ålands hälso- och sjukvård och förskrivare.

	blodprodukter och förnödenheter som behövs inom hälso- och sjukvården, 2) helt eller delvis flytta verksamheten från verksamhetsdistriktet eller verksamhetsorten till någon annan ort eller att ordna verksamhet också utanför sitt distrikt. 3) på något annat sätt ändra sin verksamhet, om de åtgärder som avses i 1 och 2 punkten inte är tillräckliga. Social- och hälsovårdsministeriet kan dessutom ålägga en i 1 mom. avsedd aktör som tillverkar läkemedel, blodprodukter eller förnödenheter som behövs inom hälso- och sjukvården att utvidga sin produktion eller att tillverka sådana produkter som inte kan fås på något annat sätt.	
101	Ändringar som gäller ordnande av undervisningsverksamhet och fostran Om det är nödvändigt på grund av förflyttning av befolkningen, vistelsebegränsningar, begränsningar i rörelsefriheten eller en allvarlig fara som hotar människors liv eller hälsa, får det under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. 1, 2, 4 och 5 punkten genom förordning av statsrådet utfärdas bestämmelser om 1) att studier och undervisning ska genomföras i form av distansstudier och distansundervisning, med undantag för förskoleundervisning enligt lagen om grundläggande utbildning (628/1998) och verksamhet enligt lagen om småbarnspedagogik (540/2018), 2) undantag från skyldigheten för en sådan anordnare av verksamhet som avses i lagen om småbarnspedagogik, lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen (714/2018), lagen om Europeiska skolan i Helsingfors (1463/2007), lagen om yrkesutbildning (531/2017), lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (1215/2020), lagen om fritt bildningsarbete (632/1998), lagen om grundläggande konstundervisning (633/1998), yrkeshögskolelagen (932/2014) och universitetslagen (558/2009) att ordna undervisnings- och forskningsverksamhet, morgon- och eftermiddagsverksamhet samt	Lagtexten utgör inte grund att avvika från landskapslag. Åland har lagstiftningsbehörighet och följande lagstiftning gäller på Åland: Landskapslagen om barnomsorg och grundskola (ÅFS 2020:32), landskapslagen om gymnasieutbildning (ÅFS 2011:13, föreslås enligt LF 6/2025–2026 ersättas av en ny gymnasielag och lag om Ålands gymnasiemyndighet fr.o.m. 1.8.2026), landskapslagen om Ålands folkhögskola (ÅFS 1999:53, landskapslagen om Ålands musikinstitut (ÅFS 1995:80), landskapslagen om medborgarinstitut (ÅFS 1993:75), yrkeshögskolelagen (2024:50) för Åland och landskapslagen om Ålands sjösäkerhetscentrum (ÅFS 2003:17). I förslaget saknas därtill följande utbildningsformer som finns i landskapslagstiftning där det på motsvarande sätt finns behov av avvikelser gällande distansundervisning och ordnande av utbildning: - <u>Läroavtalsutbildning</u> som för närvarande ordnas med stöd av landskapslagen (1998:59) om läroavtalsutbildning, - <u>sysselsättningsfrämjande utbildning</u> ordnas med stöd av landskapslag (2015:56) om sysselsättningsfrämjande utbildning och kan bestå av utbildning på såväl grundskolenivå som gymnasie- eller yrkeshögskolenivå. Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet (AMS) anskaffar utbildning för enskilda studerande medan landskapsregeringen anskaffar utbildning för grupper av studerande. Den sysselsättningsfrämjande utbildningen kan ordnas vid

	måltids- och transportförmåner och inkvartering. Under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. 1, 2, 4 och 5 punkten kan undervisnings- och kulturministeriet genom sitt beslut bestämma att undervisnings- och forskningsverksamhet samt morgon- och eftermiddagsverksamhet enligt en lag som nämns i 1 mom. 2 punkten för högst tre månader åt gången ska avbrytas eller flyttas till en annan ort, om det är nödvändigt på grund av förflyttning av befolkningen, vistelsebegränsningar eller begränsningar i rörelsefriheten och om studierna, undervisningen eller fostran inte kan genomföras på distans. Verksamheten kan också avbrytas om det är nödvändigt för att skydda befolkningen.	landskapets skolor, utbildningsanordnare som är erkänd av nationell utbildningsmyndighet eller av någon annan av landskapsregeringen godkänd utbildningsanordnare. AMS antar studerande till den sysselsättningsfrämjande utbildningen enligt de grunder som finns i lagen. Vid ordnande av utbildning och i fråga om studerandens rättigheter och skyldigheter beaktas i tillämpliga delar i gymnasie- och yrkeshögskolelagstiftningen. <u>-Integrationsutbildning</u> som ordnas med stöd av landskapslagen (2012:74) om främjande av integration. <u>-Utbildning för yrkesförare som utför person- och godstransporter med buss och lastbil</u> regleras i landskapslagen (2008:85) om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare. I lagen regleras hur grundläggande yrkeskompetens och fortbildning ska genomföras och tidsgränser för genomförande av fortbildning för att bibehålla yrkeskompetens. Brister i fullgörande av utbildning inom angivna tidsgränser leder till återkallande av yrkeskompetensbevis. Ålands landskapsregering beviljar tillstånd att arrangera utbildning för grundläggande yrkeskompetens och fortbildning. Ålands gymnasium har tillstånd att arrangera den grundläggande yrkeskompetensutbildningen samt fortbildningen och Ålands Näringslivs servicebolag Ab i samarbete med Ålands trafikskolor r.f. har tillstånd att arrangera fortbildning. Bestämmelsen tar inte heller hänsyn till att det i åländsk lagstiftning används avvikande terminologi (barnomsorg=småbarnspedagogik, förundervisning= förskoleundervisning) och att bestämmelser om förundervisning och barnomsorg finns i den gemensamma landskapslagen (2020:32) om barnomsorg och grundskola. På Åland är inte förundervisning obligatoriskt på motsvarande sätt som i riket, däremot har varje barn rätt till förundervisning minst 4 timmar per arbetsdag under läsåret innan barnet blir läropliktigt. Ur beredskapssynpunkt är det också viktigt att identifiera att fungerande barnomsorg är en grundläggande förutsättning för ett fungerande samhälle under undantagssituationer. Utan fungerande barnomsorg kan inte vårdnadshavare fungera i samhällsviktiga funktioner till exempel som läkare, undervisningspersonal, i livsmedelsproduktion osv.
--	---	---

		I andra momentet hänvisas till att avbrytande är möjligt för sådan verksamhet vars lagstiftning explicit nämns i bestämmelsen, men det omfattar inte åländsk lagstiftning. Åland har behörighet inom undervisning vilket betyder att den åländska lagstiftningen och därmed också läroplanerna avviker från rikets. Vid förflyttning av verksamhet är väl utgångspunkten den att den förflyttade verksamheten ska följa den lagstiftning som reglerar verksamheten, om inte statsrådet beslutat om uttryckliga avvikelser. Resonemang för tillämplig lagstiftning vid förflyttning saknas i förslaget. Förslagets specialmotivering berör inte heller frågan om vad begreppet "förflyttning" av verksamhet innebär, i fråga om grundskoleutbildning kan den exempelvis tolkas innebära förflyttning av en viss specifik grundskola till en annan ort. Följaktligen torde förflyttning av verksamheten också innebära förflyttning av den personal som i praktiken undervisar i berörd skola? Det är inte möjligt för statsrådet att fatta sådana beslut beträffande personal på Åland. På Åland fullgör ca 120 barn läroplikten genom hemundervisning. Dessa barn skrivs inte in som elever i grundskolan. Kommunen har en skyldighet att minst en gång per läsår träffa barnen personligen och kontrollera dessa barns kunskaper gentemot den åländska läroplanen. Vid beslut om avbrytande eller förflyttning behöver denna aspekt beaktas. Ifrågavarande 2 mom. berör avbrytande eller förflyttning av verksamhet. Rätten till utbildning för personer som med stöd av föreslagna 68 § beordrats att flytta regleras i stället i 153 §. Enligt denna bestämmelse ska kommunen och välfärdsområdet för de personer som förflyttats ordna de tjänster som de enligt lag har organiseringsansvar för <u>på samma grunder som för kommunens och välfärdsområdets invånare</u>. Detta kan bli mycket problematiskt gällande personer som flyttas från Åland till en ort utanför Åland med tanke på skillnaderna i lagstiftning och därmed också rättigheterna och skyldigheterna. Exempelvis har denna betydelse i fråga om läroplikten. Eftersom rikets läropliktslag tillämpas för personer som har vanlig vistelseort i Finland skulle ovannämnd bestämmelse innebära att ålänningar skulle bli att
--	--	---

		omfattas av den förlängda läroplikten vid förflyttning till en kommun i riket och kommunen skulle erbjuda sådan utbildning som regleras i rikslagstiftning. Enligt motiveringen kan beslutanderätten överföras till landskapsregeringen genom överenskommelseförordning. Det finns dock ingen juridisk grund att avvika från landskapslag. Denna situation måste lösas genom reglering i självstyrelselagen. Om en sådan bestämmelse finns kunde frågan sedan lösas med överenskommelseförordning. Nu gällande statsandelslag (FFS 618/2021) tillämpas inte i landskapet Åland. Hur avser man lösa finansieringen under undantagsförhållanden för Ålands del?
102	Prisreglering av inkvarteringstjänster För underlättande av boendet för den befolkning som förflyttats med stöd av 68 § eller som annars blivit utan bostad på grund av undantagsförhållanden får en i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet (308/2006) avsedd utövare av inkvarteringsverksamhet inte under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. 1–3 punkten höja priset på inkvarteringstjänster mer än vad som föreskrivs genom förordning av statsrådet. Den tillåtna maximiprishöjningen beräknas utifrån det pris som utövaren av inkvarteringsverksamhet i genomsnitt har tagit ut för tjänsten i fråga under de två månader som omedelbart föregår undantagsförhållandena. Tillstånds- och tillsynsverket övervakar att skyldigheterna enligt denna paragraf fullgörs.	Detta är åländsk behörighet och åländsk lagstiftning finns. Paragrafen hänvisar enbart till rikets lagstiftning, varför bestämmelsen inte kan anses omfatta utövare av inkvarteringsverksamhet på Åland. Den juridiska grunden för att avvika från åländsk lagstiftning saknas. Denna fråga kunde lösas genom reglering i självstyrelselagen.
107	Hyresförhållandets längd och tillämplig lagstiftning Ett hyresavtal som avses i 104 § 3 mom. och 105 § 2 mom. ingås för en viss tid som löper ut senast när den ibruktagningsförordning som avser befogenheten i fråga upphör att gälla. På ett hyresförhållande som myndigheten som reglerar bostadsbeståndet bestämmer om i	Åland har lagstiftningsbehörighet rörande hyra och det finns en åländsk hyreslag. Enligt 107 § ska rikets hyreslag tillämpas på de hyresavtal som ingås med stöd av beredskapslagen. Detta medför att två olika hyreslagstiftningar ska tillämpas på Åland. Den juridiska grunden att avvika från landskapslag saknas. Denna situation kunde lösas genom reglering i självstyrelselagen.

	enlighet med 104 § 3 mom. och 105 § 2 mom. tillämpas lagen om hyra av bostadslägenhet (481/1995), med undantag för lagens 6 § 1 och 2 mom. samt 18, 26 och 29–31 §.	
108	Begränsning av hyreshöjning och av uppsägning av hyresavtal För underlättande av bostadssituationen under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. 1–3 punkten får hyran för en bostadslägenhet inte höjas mer än vad som föreskrivs genom förordning av statsrådet. För underlättande av bostadssituationen under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. 1–3 punkten får hyresvärden inte säga upp ett hyresavtal som gäller en bostadslägenhet, om inte hyresvärden behöver bostaden för eget, familjemedlemmars eller andra närståendes bruk såsom bostad eller om inte det finns andra särskilt vägande skäl för uppsägning.	Detta är åländsk lagstiftningsbehörighet och en åländsk hyreslag finns. Den juridiska grunden för att avvika från landskapslagstiftningen saknas. Denna situation kunde lösas genom reglering i självstyrelselagen.
114	Begränsning av betalningsrörelsen För tryggnad av att betalningsrörelsen eller med betalningsrörelsen sammanhängande clearingsystem fungerar utan störningar eller för tryggnad av en stabil verksamhet på finansmarknaden under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. 1, 2 och 5 punkten får det genom förordning av statsrådet föreskrivas om begränsningar av betalningar och av uttag av medel. Begränsningarna ska fastställas så att de inte äventyrar sådana uttag och betalningar som behövs med tanke på befolkningens oundgängliga försörjning eller näringsverksamheten. Begränsningarna ska i detta syfte fastställas separat för fysiska personer och för näringsidkare. Begränsningar som gäller näringsidkare kan vid behov graderas utifrån företagets omsättning eller någon annan motsvarande ekonomisk parameter eller enligt bransch. Genom förordning av statsrådet får det föreskrivas att längre tidsfrister tillämpas i stället för de tidsfrister som någon annanstans i lag uppställts för betalningar eller som annars är förpliktande. De tidsfrister som avses i detta moment ska fastställas så att de inte äventyrar de oundgängliga levnadskostnaderna eller	Detta hör till rikets lagstiftningsbehörighet. Det åländska samhället är djupt förankrat både i det finländska och svenska samhället. Arbetspendlingen mellan Åland och Sverige är stor (utgör ca 15 procent av arbetspendlingen mellan Finland, Sverige och Norge – trots att Ålands befolkning är ca 0,5 procent av Finlands totala befolkning. Därtill är kulturella, utbildningsmässiga och släktmässiga kontakter stor. Sammantaget medför detta att många bosatta på Åland har fastigheter, bostäder eller andra engagemang (underhåll för barn, pensioner, lön mm) i Sverige och andra länder som förutsätter regelbundna transfereringar av medel även om personen är bosatt på Åland. Det här behöver beaktas om man skulle börja begränsa betalningsrörelsen så att de ovan beskriva gränsöverskridande transaktionerna kan fortsätta även under undantagstillstånd. En utförligare beskrivning behövs i detaljmotiveringarna.

	förutsättningarna för näringsverksamhet för den som är berättigad till betalning. Finlands Bank, Finansinspektionen och Verket för finansiell stabilitet svarar i enlighet med sina lagstadgade uppgifter för verkställigheten av förordningar som utfärdats med stöd av 1 mom.	
122	Styrning av produktion och anskaffning av bränsle För säkerställande av tillgången till bränsle för ändamål som är nödvändiga med tanke på den militära försvarsberedskapen eller ett fungerande samhälle i övrigt under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. 1–3 och 5 punkten kan arbets- och näringsministeriet genom sitt beslut ålägga en näringsidkare som tillverkar eller anskaffar bränsle för marknaden att upprätthålla eller utvidga produktionen eller anskaffningen av bränsle för slutanvändning. Närmare bestämmelser om det bränsle som skyldigheten gäller utfärdas genom förordning av statsrådet. Försörjningsberedskapscentralen övervakar att de skyldigheter som ålagts med stöd av 1 mom. fullgörs.	Detta är rikets lagstiftningsbehörighet enligt 27 § 28 och 34 punkterna självstyrelselagen. Bestämmelsen borde fungera också på Åland. Däremot är det självstyrelsemyndigheterna som har kunskapen om de lokala behoven för ett fungerande samhälle.
123	Styrning av energiproduktionen För tryggnad av tillgången till energi för verksamhet som är nödvändig med tanke på den militära försvarsberedskapen, befolkningens försörjning eller ett fungerande samhälle i övrigt under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. 1–3 och 5 punkten kan arbets- och näringsministeriet genom sitt beslut ålägga ett kraftverk, ett kraftvärmeverk, ett värmeverk, en gasproduktionsanläggning, en terminal för kondenserad gas eller en energilagringsanläggning att driva sin anläggning i energisystemet och att på andra sätt upprätthålla sin funktionsförmåga i fråga om sin energiproduktion, terminaltjänst eller lagring. För tryggnad av verkställigheten av den befogenhet som avses i 1 mom. kan arbets- och näringsministeriet ålägga den systemansvariga stamnätsinnehavaren i elsystemet och den systemansvariga överföringsnätsinnehavaren i gassystemet	Det saknas juridisk grund för arbets- och näringsministeriet att styra de åländska kommunerna eftersom detta område hör till landskapets lagstiftningsbehörighet. Riket kan inte påföra de åländska kommunerna uppgifter inom landskapets lagstiftningsbehörighet. Gällande övervakningen på Åland har ansvariga ministerier eller Energimyndigheten i riket inte behörighet att utföra uppdraget i normala situationer. Det innebär att övervakningen i beredskapssituationer blir mycket utmanande då de åländska förutsättningarna inte är kända hos riksmyndigheterna. Om riksmyndigheterna har för avsikt att styra produktionen på Åland bör de även upprätta planer och informera berörda aktörer om upplägget. I nuvarande situation har riksmyndigheterna inte informerat om upplägg eller planering.

	samt, i fråga om produktionen och distributionen av värme, kommunen att styra den i 1 mom. avsedda energiproduktionen, energileveransen eller terminaltjänsten i enlighet med de villkor ministeriet har ställt. Energimyndigheten övervakar att de skyldigheter som ålagts med stöd av 1 och 2 mom. fullgörs. På anställda hos en systemansvarig stamnätsinnehavare eller en systemansvarig överförings-nätsinnehavare tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när de sköter uppgifter som avses i 2 mom.	
124	Säkerställande av tillgången till bränsle för vissa myndigheter eller för viss verksamhet För säkerställande av tillgången till bränsle för verksamhet som är nödvändig med tanke på den militära försvarsberedskapen eller ett fungerande samhälle i övrigt under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. 1–3 och 5 punkten får en näringsidkare som normalt är verksam på bränslemarknaden överlåta en viss andel bränsle och tillsatser som behövs för motorer som drivs med brännolja endast 1) mot inköpsrätt som anvisats myndigheter som anges genom förordning av statsrådet eller verksamhet som anges genom förordningen och som är viktig med tanke på de syften som nämns i detta moment, eller 2) mot inköpstillstånd. För trygghet av att regleringen fungerar kan arbets- och näringsministeriet ålägga vissa distributionsställen att genomföra den reglering som avses i 1 mom. En i 1 mom. avsedd näringsidkare ska föra bok över de överlåtelser som avses i 1 mom. och överlämna den till Försörjningsberedskapscentralen med de intervaller som centralen bestämmer. Närmare bestämmelser om de bränslen och andelar av dem som skyldigheten enligt 1 mom. avser utfärdas genom förordning av statsrådet. Vid tillämpning av 1 mom. 1 punkten föreskrivs det genom förordning av statsrådet om de myndighetsspecifika eller	Detta är rikets lagstiftningsbehörighet i enlighet med 27 § 28 och 34 punkterna i självstyrelselagen. Det uppstår dock praktiska problem då riksmyndigheter inte har kännedom om faktiska förhållanden rörande bränsleförbrukning samt kriterier för prioritering på Åland. Livskraftscentralen nämns som beviljare av tillstånd men den verkar inte på Åland. Täcker man för övrigt in även exempelvis el för laddning av fordon också?

	verksamhetsspecifika grunder som ska beaktas vid beräkningen av mängden. Vid tillämpning av 1 mom. 2 punkten föreskrivs det genom förordning av statsrådet för vilken verksamhet inköpstillstånd kan beviljas samt om den mängd som inköpstillståndet gäller eller de grunder som ska beaktas vid beräkningen av mängden. Försörjningsberedskapscentralen beviljar vid behov ett intyg över den ovannämnda inköpsrätten och beviljar det ovannämnda inköpstillståndet. Livskraftscentralen beviljar inköpstillstånd i fråga om jordbruket, fiskerinäringen och skogsbruket. Försörjningsberedskapscentralen svarar för tillsynen över att de skyldigheter som avses i 1–3 mom. fullgörs. Arbets- och näringsministeriet svarar för verkställigheten av regleringen. Med en näringsidkare som normalt är verksam på bränslemarknaden avses i 1 mom. en näringsidkare vars omsättning eller förväntade omsättning inom bränsleaffärsverksamheten, inklusive koncernomsättningen, överstiger en miljon euro under de senaste 12 månaderna.	
125	Övrig reglering av bränslen För tryggnad av tillräckliga bränslen under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. 1–3 och 5 punkten får en näringsidkare som avses i 124 § 8 mom. överlåta endast en viss mängd per kund eller försäljningstillfälle av ett visst bränsle eller vissa tillsatser för motorer som drivs med brännolja som inte omfattas av sådan överlåtelse som avses i 124 §. Närmare bestämmelser om vilka bränslen överlåtelsebegränsningen gäller samt om den mängd bränsle som får överlåtas per kund eller per försäljningstillfälle eller om grunderna för beräkning av mängden utfärdas genom förordning av statsrådet. Livskraftscentralen kan bevilja undantag från den begränsning av försäljningen som avses i 1 mom., om det är nödvändigt för att fullgöra en lagstadgad skyldighet eller för att utföra uppgifter som är nödvändiga med tanke på ett fungerande samhälle eller av någon annan orsak som är jämförbar med dessa. Närmare bestämmelser om orsakerna till att undantag	Detta är rikets lagstiftningsbehörighet i enlighet med 27 § 28 punkten självstyrelselagen. Livskraftscentralen har ingen verksamhet på Åland och har därmed ingen kännedom om förbrukning eller kriterierna för prioritering på Åland.

	får beviljas och om grunderna för beräkning av undantagets omfattning utfärdas genom förordning av statsrådet. Livskraftscentralen svarar för verkställigheten av den reglering som avses i denna paragraf och för tillsynen över att de skyldigheter som ålagts med stöd av den fullgörs.	
126	Reglering av handel med och priser på energi För tryggnad av att den reglering som avses i detta kapitel fungerar och dess syften uppnås får priset på en energinyttighet som avses i 123 eller 124 § inte överstiga det maximipris för parti- och detaljmarknaden som anges genom förordning av statsrådet. För tryggnad av att den reglering som avses i 123 eller 124 § fungerar kan arbets- och näringsministeriet genom sitt beslut ålägga 1) den systemansvariga stamnätsinnehavaren i elsystemet att driva en marknadsplats för el eller inrätta en temporär marknadsplats för el, 2) den systemansvariga överföringsnätsinnehavaren i gassystemet att driva en marknadsplats för gas eller inrätta en temporär marknadsplats för gas, 3) någon annan än den som driver en marknadsplats för en energinyttighet som avses i 1 eller 2 punkten att driva en marknadsplats för en energinyttighet. För en marknadsplats som avses i 2 mom. kan arbets- och näringsministeriet genom sitt beslut fastställa sådana handelsförfaranden och sådana villkor och begränsningar för handeln som är nödvändiga för att marknaden ska fungera. Närmare bestämmelser om maximipriserna på de energinyttigheter som omfattas av prisregleringen eller om metoderna för beräkning av dem på respektive marknad utfärdas genom förordning av statsrådet. Energimyndigheten övervakar att skyldigheten enligt 1 mom. fullgörs på el-, gas- och fjärrvärmemarknaden. I fråga om andra marknader svarar Livskraftscentralen för tillsynen.	El och energi är i huvudsak åländsk lagstiftningsbehörighet enligt 18 § 22 punkten självstyrelselagen. Gällande övervakningen på Åland är ansvariga ministerier eller Energimyndigheten i riket inte behöriga myndigheter att utföra uppdraget i normala situationer. Det innebär att övervakningen i beredskapssituationer blir mycket utmanande då de åländska förutsättningarna inte är kända hos riksmyndigheterna. Under normala situationer sker elförsörjningen genom växelströmskabel från Senneby, i Norrtälje Sverige. Åland tillhör det svenska prisområdet och den huvudsakliga el-energin inköps från SE3 prisområde. Åland har även en likströmsförbindelse till fasta Finland som i huvudsak ska nyttjas vid bortfall från Sverigeförbindelsen. Kraftnät Åland Ab är certifierad TSO och ansvarar för transmissionsnätet och reservkraftförsörjningen på Åland.
127	Avbrott i elleveransen eller förbud mot användning av el	El och energi är i huvudsak åländsk lagstiftningsbehörighet enligt 18 § 22 punkten självstyrelselagen. Det är juridiskt oklart på vilken

	För trygghet av den militära försvarsberedskapen eller funktioner som är nödvändiga med tanke på ett fungerande samhälle i övrigt under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. 1–3 och 5 punkten kan elleveransen genom förordning av statsrådet avbrytas eller användningen av el för ändamål som närmare anges genom förordningen eller vid vissa eldriftsobjekt eller eldriftsställen förbjudas enligt följande: 1) elleveransen avbryts eller elanvändningen förbjuds tills vidare; Avbrottet eller förbudet får inte avse elanvändning som är nödvändig med tanke på försvaret, funktioner som är nödvändiga med tanke på ett fungerande samhälle i övrigt, försörjningsberedskapen eller befolkningens grundläggande behov, 2) elleveransen avbryts eller elanvändningen förbjuds under andra tidpunkter på dygnet än de som anges genom förordning av statsrådet, 3) regionala avbrott i elleveransen cirkulerar på ett jämlikt sätt i elnäten annanstans än i de eldriftsobjekt eller eldriftsställen som ska skyddas genom regleringen. Närmare bestämmelser om de områden på vilka regleringsåtgärderna ska tillämpas får utfärdas genom förordning av statsrådet. En nätinnehavare som avses i elmarknadslagen (588/2013) ska verkställa de i 1 mom. avsedda avbrotten i elanvändningen i enlighet med vad som föreskrivs genom förordning av statsrådet. Energimyndigheten övervakar att de begränsningar som avses i 1 mom. verkställs och iakttas. På elleveransavbrott som genomförts med stöd av denna paragraf tillämpas inte det som i elmarknadslagen föreskrivs om standardersättning på grund av avbrott i nättjänsten. På anställda hos en nätinnehavare tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när de sköter uppgifter som avses i 3 mom.	grund riket skulle kunna agera inom ett område som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet. Gällande övervakningen på Åland har ansvariga ministerier eller Energimyndigheten i riket inte behörighet att utföra uppdraget i normala situationer. Det innebär att övervakning i beredskapssituationer blir mycket utmanande då de åländska förutsättningarna inte är kända hos riksmyndigheterna. Under normala situationer sker elförsörjningen genom växelströmskabel från Senneby, i Norrtälje Sverige. Åland tillhör det svenska prisområdet och den huvudsakliga el-energin inköps från SE3 prisområde. Åland har även en likströmsförbindelse till fasta Finland som i huvudsak ska nyttjas vid bortfall från Sverigeförbindelsen. Kraftnät Åland Ab är certifierad TSO och ansvarar för transmissionsnätet och reservkraftförsörjningen på Åland.
128	Elförbrukningskvoter För trygghet av den militära försvarsberedskapen eller andra funktioner som är nödvändiga med tanke på ett	Se 126 och 127§.

fungerande samhälle under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. 1–3 och 5 punkten får de grupper av elanvändare som anges genom förordning av statsrådet använda endast en i förordningen angiven andel av slutförbrukarens normala månadsförbrukning av el (förbrukningskvot). Närmare bestämmelser om den regionala tillämpningen av regleringsåtgärderna får utfärdas genom förordning av statsrådet. Statsrådet kan för beräkningen av förbrukningskvoten vid behov genom sitt beslut specificera de myndigheter eller privata sammanslutningar som hör till de grupper av elanvändare som det föreskrivs om i förordningen. Nätinnehavaren eller den balansansvarige för mätområdet, som ansvarar för mätning och utredning av elleveranser inom mätområdet, ska för slutförbrukaren utan särskilt beslut beräkna förbrukningskvoten enligt 1 mom. på basis av den mängd el som levererats till slutförbrukarens eldriftsställe under den senaste motsvarande kalendermånaden som föregick undantagsförhållandena. Nätinnehavaren och den balansansvarige för mätområdet ska meddela slutförbrukaren den kalkylerade förbrukningskvoten genom vanlig delgivning enligt förvaltningslagen. Informationen kan med slutförbrukarens samtycke alternativt lämnas genom att informationen görs tillgänglig i systemet för centraliserat informationsutbyte inom elhandeln. Mottagaren anses ha fått del av förbrukningskvoten den andra dagen efter det att informationen om den gjordes tillgänglig. Om den grund som avses i 2 mom. inte kan tillämpas ska nätinnehavaren eller den balansansvarige för mätområdet beräkna förbrukningskvoten enligt de grunder för beräkning av förbrukningen vid ett jämförbart driftsobjekt som anges genom förordning av statsrådet och föra ärendet till Energimyndigheten för avgörande. Slutförbrukaren kan kräva att nätinnehavaren eller den balansansvarige för mätområdet beräknar förbrukningskvoten i enlighet med detta moment, om det beräkningssätt som det	
---	--

	föreskrivs om i 2 mom. leder till en betydligt lägre förbrukningskvot eller om det finns ett betydande fel i beräkningen. Om den grund som avses i 2 eller 3 mom. inte kan tillämpas, ska nätinnehavaren eller den balansansvarige för mätområdet föra ärendet till Energimyndigheten, som utifrån någon annan tillförlitlig utredning fastställer den månatliga förbrukning som förbrukningskvoten baseras på. Nätinnehavaren och Energimyndigheten ska lämna uppgifter om förbrukningskvoten till systemet för centraliserat informationsutbyte inom elhandeln. Energimyndigheten övervakar att de skyldigheter som i denna paragraf föreskrivs för nätinnehavaren och den balansansvarige för mätområdet fullgörs. På anställda hos nätinnehavaren eller den balansansvarige för mätområdet tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när de sköter uppgifter som gäller bestämmande av elförbrukningskvoten.	
129	Periodiserade avbrott i elleveranser till slutförbrukare på grund av överskridning av förbrukningskvoterna Om en slutförbrukare överskrider sin elförbrukningskvot ska elleveransen till slutförbrukaren för tryggande av att regleringen fungerar avbrytas under en del av dygnet i en eller flera perioder till utgången av månaden i fråga. Närmare bestämmelser om de beräkningsregler som ska tillämpas vid dimensioneringen av längden på avbrotten i elleveranserna till slutförbrukaren samt om periodiseringen av avbrotten under ett dygn utfärdas genom förordning av statsrådet. Genom förordningen får det föreskrivas närmare om den regionala tillämpningen av verkställandet av avbrotten. Nätinnehavaren ska verkställa ett sådant avbrott i elleveransen som avses i 1 mom. Nätinnehavaren ska via textmeddelande meddela om hot om avbrott i elleveransen när 90 procent av förbrukningskvoten har använts.	Se 126 och 127 §.

	Energimyndigheten övervakar verkställandet av de avbrott som i denna paragraf föreskrivs för nätinnehavaren. På elleveransavbrott som genomförts med stöd av denna paragraf tillämpas inte det som i elmarknadslagen föreskrivs om standardsättning på grund av avbrott i nättjänsten. På anställda hos en nätinnehavare tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när de sköter uppgifter som avses i 3 mom.	
130	Begränsning av användningen av fjärrvärme För tryggnad av befolkningens försörjning, den militära försvarsberedskapen och verksamhet som är nödvändig med tanke på ett fungerande samhälle i övrigt under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. 1–3 och 5 punkten kan förbrukningen av fjärrvärme för uppvärmning av byggnader begränsas eller användningen av fjärrvärme för uppvärmning av annat än byggnader eller för uppvärmning av bruksvatten för byggnader förbjudas genom förordning av statsrådet. Närmare bestämmelser om vilka ändamål som omfattas av begränsningarna och förbuden enligt 1 mom. och vilka som lämnas utanför, om verkställigheten av förbud mot uppvärmning av bruksvatten i form av regionalt cirkulerande förbud och om den högsta tillåtna nivån på inomhustemperaturen utfärdas genom förordning av statsrådet. Genom förordningen får det föreskrivas närmare om den regionala tillämpningen av regleringsåtgärderna. En fjärrvärmekund är skyldig att göra de regleringar som krävs för de förbud och begränsningar som avses i 1–2 mom. Om en kund inte vidtar tillräckliga åtgärder, kan kommunen ålägga värmeförsäljaren att vidta dem. Energimyndigheten övervakar att de skyldigheter som i 4–5 mom. föreskrivs för värmeförsäljare fullgörs. Kommunerna övervakar att de regleringsåtgärder enligt 1–3 mom. som avser förbrukningen iakttas.	El och energi är i huvudsak åländsk lagstiftningsbehörighet enligt 18 § 22 punkten självstyrelselagen. Det är juridiskt oklart på vilken grund riket skulle kunna lagstifta inom ett område som hör till landskapets behörighet. Energimyndigheten i riket och kommunerna får särskilda roller. På Åland är de myndighetsuppgifter som i riket hanteras av rikets energimyndighet fördelade både på Ålands energimyndighet och landskapsregeringen. Det samma gäller förvaltningsuppgifter som hänförs till fjärrvärmearläggningar och distribution av fjärrvärme (se särskilt LL om energieffektivitet). Riket kan inte ålägga landskapsregeringen, Ålands energimyndighet eller de åländska kommunerna uppgifter inom landskapets lagstiftningsbehörighet.

131	Tryggande av vattentjänsterna Om det är nödvändigt för tryggande av en kommuns eller en större konsumentgrupps tillgång till vatten eller för tryggande av verksamheten i ett vattentjänstverk som annars är av betydelse ur allmän synpunkt, kan jord- och skogsbruksministeriet under undantagsförhållanden genom sitt beslut ålägga 1) ett vattentjänstverk att leverera eller tillhandahålla vatten utanför sitt eget vattendistributionsområde för tillgodoseende av utomstående behov av vatten trots vad som i vattenlagen (587/2011) föreskrivs om uttag av vatten eller, när det är fråga om landskapet Åland, trots vad som i vattenlagen för landskapet Åland (1996:61) föreskrivs om uttag av vatten, 2) ett vattentjänstverk eller en industrianläggning som framställer hushållsvatten eller behandlar avloppsvatten att till ett av jord- och skogsbruksministeriet anvisat vattentjänstverk överlåta kemikalier som de har i sin besittning och som är nödvändiga för behandling av vatten eller andra nyttigheter och tjänster som är nödvändiga för behandling av vatten, om överlåtelsen av nyttigheterna eller tillhandahållandet av tjänsterna inte äventyrar tryggheten av verkets egna nödvändiga funktioner, 3) ett vattentjänstverk att trots 14 § i lagen om vattentjänster inom sitt vattendistributionsområde leverera vatten som lämpar sig för spolning av vattenklosetter, om hushållsvatten inte kan distribueras i ledningsnätet, 4) en näringsidkare inom livsmedelsindustrin att rikta sin produktion för att säkerställa den tillgång till hushållsvatten som är nödvändig för befolkningen.	Bestämmelsen reglerar sådant som faller inom landskapets lagstiftningsbehörighet. Av motiveringen framgår att detta skulle kunna överföras till landskapsregeringen genom överenskommelseförordning. Det är inte juridiskt möjligt för riket att göra undantag från en åländsk lag i beredskapslagen. För att kunna överföra något till landskapsregeringen genom överenskommelseförordning måste det finnas en rättslig grund att avvika från landskapslag. Reglering i självstyrelselagen krävs för lösa problemet. I detaljmotiveringen till bestämmelsen nämns landskapslag (1979:29) om allmänna vatten- och avloppsverk och att hänvisning till lagen ska införas i beredskapslagen. I bestämmelsen finns dock enbart en hänvisning till vattenlag (1996:61) för Åland. I 3 punkten hänvisas till lag om vattentjänster. Lagen är inte tillämplig på Åland, utan motsvaras delvis av landskapslag om allmänna vatten- och avlopp. Ålands landskapsregering och Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet är ansvariga myndigheter på Åland under normalförhållanden. Jord- och skogsbruksministeriet har ingen information om vattentäkter, tillstånd, vattenbolag osv. på Åland. I praktiken kan därför ministeriet inte fullfölja denna uppgift på Åland.
132	Tryggande av avfallshantering Tillstånds- och tillsynsverket kan för att avvärja allvarliga sanitära olägenheter i livsmiljön under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. 1, 3 och 4 punkten genom sitt beslut ålägga en aktör som yrkesmässigt behandlar eller transporterar avfall eller som ansvarar för kommunens serviceuppgifter inom	Paragrafen hänvisar till rikets miljöskyddslag och avfallslag. Bestämmelsen reglerar sådant som faller inom landskapets behörighet enligt 18 § 10 punkten självstyrelselagen. På Åland gäller en sk. Blankettlag, landskapslag (2018:83) om tillämpning av rikets avfallslag. Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet

	avfallshanteringen att utföra sådana uppgifter inom behandling och transport av avfall som är nödvändiga för att förhindra allvarlig fara eller olägenhet för människors hälsa. Skyldigheten enligt 1 mom. kan åläggas trots vad som bestäms i kommunala avfallshanteringsföreskrifter eller i tillståndsvillkor i tillstånd som beviljats med stöd av miljöskyddslagen (527/2014) och avfallslagen (646/2011).	utför under normala förhållanden på Åland de uppgifter som Tillstånds- och tillsynsverket utför i riket. I bestämmelsen hänvisas även till miljöskyddslagen (527/2014), vilken inte är tillämplig på Åland. Landskapslag (2008:124) om miljöskydd reglerar miljöskydd på Åland. De tillstånd som beviljats på Åland har beviljats med stöd av landskapets lagstiftning. Det saknas rättslig grund att avvika från landskapslagstiftningen. En reglering i självstyrelselagen behövs för att lösa problemet.
133	Teleföretags skyldighet att producera kommunikationstjänster och bygga kommunikationsnät För tryggnad av kommunikationstjänster som är nödvändiga med tanke på ett fungerande samhälle kan Transport- och kommunikationsverket under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. 1–3 och 5 punkten genom sitt beslut ålägga ett i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation avsett teleföretag (teleföretag) att 1) producera i beslutet specificerade nät- och kommunikationstjänster, 2) bygga kommunikationsnät, 3) till ett annat teleföretag eller någon annan aktör som utsetts av myndigheten överlåta nyttjanderätten till ett kommunikationsnät eller till egendom eller datasystem som stöder produktionen av kommunikationstjänster till den del det är nödvändigt med tanke på hanteringen av undantagsförhållandena. Transport- och kommunikationsverket kan genom sitt beslut ålägga också en annan näringsidkare som äger eller innehar ett kommunikationsnät att överlåta en nyttjanderätt som avses i 1 mom. 3 punkten, om det är nödvändigt för att trygga kommunikationstjänster som är nödvändiga med tanke på ett fungerande samhälle och tjänsterna inte kan tryggas genom skyldigheter som åläggs ett teleföretag.	I motiveringarna nämns att televäsendet hör till rikets behörighet men infrastruktur till landskapets behörighet. Eftersom Ålcom är ett företag kan transport- och kommunikationsverkets beslut gälla även Ålcom. Detta torde fungera i förhållande till Åland.

	Närmare bestämmelser om vilka kommunikationstjänster som kan anses vara nödvändiga med tanke på ett fungerande samhälle utfärdas genom förordning av statsrådet.	
134	Teleföretags skyldighet att prioritera vissa användare Om de kommunikationstjänster som är nödvändiga med tanke på ett fungerande samhälle inte kan tryggas på något annat sätt under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. 1–3 och 5 punkten, kan Transport- och kommunikationsverket ålägga ett teleföretag att i sin verksamhet prioritera vissa användare eller viss kommunikation. Skyldigheten kan åläggas endast om det är nödvändig på grund av kommunikationsnätens otillräckliga kapacitet eller av något annat skäl som allvarligt påverkar kommunikationsnätens funktion. Närmare bestämmelser om vilka kommunikationstjänster eller vilken kommunikation som kan anses vara nödvändiga med tanke på ett fungerande samhälle på det sätt som avses i 1 mom. utfärdas genom förordning av statsrådet.	Det framgår av motiveringen att också Ålands lagting och landskapsregering ska omfattas. Det är positivt och borde fungera i praktiken.
137	Tryggande av nödvändiga posttjänster För tryggande av tillgången till nödvändiga posttjänster kan Transport- och kommunikationsverket under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. 1 och 2 punkten genom sitt beslut ålägga ett postföretag som avses i postlagen (415/2011) eller ett annat företag som bedriver motsvarande verksamhet att 1) överlåta lokaler eller utrustning som lämpar sig för produktion av posttjänster till ett annat postföretag eller ett företag som bedriver motsvarande verksamhet, 2) för dessa utföra en i beslutet specificerad tjänst för tryggande av tillgången till posttjänster, 3) förvalta system och tjänster för utdelning av myndighetsbrev och andra myndighetsmeddelanden från en viss plats. Transport- och kommunikationsverket kan i det syfte som avses i 1 mom. ålägga ett postföretag som avses i postlagen att befordra	Åland har lagstiftningsbehörighet och det nämns i motiveringen.

	myndighetsbrev eller andra myndighetsmeddelanden. Skyldigheten kan åläggas endast ett sådant postföretag som har förutsättningar att sköta uppgiften på behörigt sätt.	
138	Styrning av produktionen inom livsmedelsbranschen För tryggnad av landets livsmedelsförsörjning, befolkningens hälsa och andra funktioner som är nödvändiga med tanke på ett fungerande samhälle under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. kan jord- och skogsbruksministeriet genom sitt beslut ålägga en livsmedelsföretagare som har en godkänd eller registrerad livsmedelslokal, en foderföretagare eller en anläggning som bearbetar animaliska biprodukter att 1) utvidga sina verksamhetstider eller på något annat motsvarande sätt tillfälligt öka sin kapacitet, 2) i sin verksamhet prioritera en funktion som tryggar befolkningens livsmedelsförsörjning eller hälsa, 3) ta emot djur eller produkter och biprodukter från den primära jordbruksproduktionen. En skyldighet enligt 1 mom. kan åläggas trots vad som någon annanstans i lag föreskrivs om verksamhet som förutsätter godkännande eller registrering enligt livsmedelslagen (297/2021), foderlagen (1263/2020) eller lagen om animaliska biprodukter (517/2015) eller vad som anges i ett beslut om godkännande eller registrering eller om tillstånd som meddelats med stöd av miljöskyddslagen. Livsmedelsverket övervakar att de skyldigheter som ålagts med stöd av paragrafen iakttas.	Bestämmelsen reglerar sådant som faller inom foder, livsmedel och animaliska biprodukter. I bestämmelsens detaljmotivering nämns endast att Åland enligt 18 § 15 punkten självstyrelselagen har lagstiftningsbehörighet i fråga om jord- och skogsbruk och styrning av lantbruksproduktionen. Lagstiftningsbehörigheten avseende livsmedel och livsmedelssäkerhet tillfaller Åland genom 18 § 1, 12, 15, 16, 17 och 22 punkterna i självstyrelselagen. Livsmedelslagen (297/2021) tillämpas på Åland genom landskapslag (2023:132) om tillämpning på Åland av livsmedelslagen. Lagstiftningsbehörigheten avseende smittsamma sjukdomar hos husdjur och därmed animaliska biprodukter tillfaller riket genom 27 § 31 punkten i självstyrelselagen. Förvaltningsbehörigheten inom området ankommer genom 30 § 9 punkten i självstyrelselagen på landskapsregeringen eller annan myndighet som anges i landskapslag. Foderlagen (1263/2020) tillämpas på Åland genom LL (2022:41) om tillämpning på Åland av foderlagen. Enligt motiveringen kan de uppgifter som under normala förhållanden hör till landskapets behörighet genom en överenskommelseförordning överföras till landskapets myndigheter under undantagsförhållanden på det sätt som avtalas. Befogenheten kan inte överföras till landskapsregeringen genom överenskommelseförordning eftersom paragrafen hänvisar till rikslagstiftning och Åland har behörighet, varför juridisk grund att avvika från landskapslagstiftningen saknas. En reglering i självstyrelselagen skulle lösa problemet.
139, 140	Reglering av primärproduktionen inom jordbruket och fiskerinäringen/reglering av skogsbruket	Lagstiftningsbehörigheten rörande jord- och skogsbruksproduktion, styrningen av lantbruksproduktionen samt fiskerinäring är

För tryggnad av jordbrukets och fiskerinäringens verksamhetsförutsättningar och livsmedelsförsörjningen under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. får en näringsidkare för primärproduktion inom jordbruket och fiskerinäringen endast mot inköpstillsånd sälja eller annars överlåta gödselprodukter, foder, växtskyddsmedel, utsäde av jordbruksgrödor och utsädespotatis samt läkemedel avsedda för medicinsk behandling av djur. Inköpstillsånd för jordbruket och fiskerinäringen beviljas och nyttigheter som omfattas av tillsåndet får användas endast för produktion som är nödvändig för att trygga livsmedelsproduktionen. Kvoterna för inköpstillsåndet fastställs i förhållande till den tidigare produktions-mängden eller fångstmängden hos primärproducenterna inom jordbruket eller fiskerinäringen. Kommunens landsbygdsnäringsmyndighet beviljar det i 1 mom. avsedda inköpstillsåndet som gäller jordbruk. Livskraftscentralen beviljar det i 1 mom. avsedda inköpstillsåndet för primärproduktion inom fiskerinäringen. Den i 3 mom. avsedda myndigheten kan på ansökan bevilja tillsånd till överskridning av den kvot som anvisas i inköpstillsåndet, om en primärproducent inom jordbruket eller fiskerinäringen under undantagsförhållanden har utvidgat sin produktion eller om det finns något annat särskilt vägande skäl som hänför sig till säkerställandet av livsmedelsproduktionen under undantagsförhållandena. Närmare bestämmelser om de nyttigheter som omfattas av inköpstillsånd, om den referensperiod för vilken den tidigare produktionen eller tidigare fångster beaktas, om andra grunder för fastställande av den kvantitativa kvoten för inköpstillsånd och om den produktion för vilken inköpstillsånd kan beviljas utfärdas genom förordning av statsrådet. Livskraftscentralen svarar för verkställigheten av regleringen och övervakar att den iakttas.	landskapets lagstiftningsbehörighet enligt 18 § 15 punkten självstyrelselagen. Riket har enligt 27 § 15 punkten behörighet rörande priset på lantbruksprodukter och främjande av export och utrikeshandel. Den juridiska grunden för rikets myndigheter att utföra uppgiften på Åland är oklar. Det är även oklart hur rikets myndigheter ska klara av att hantera detta på svenska i förhållande till Åland.
---	---

	<i>För skogsbruket</i> För tryggnad av skogsbrukets verksamhetsförutsättningar, nödvändigt byggande eller energiförsörjningen under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. 1, 2 och 5 punkten får det för skogsbruket säljas eller annars överlåtas gödselmedel eller växtskyddsmedel endast mot inköpstillstånd. Livskraftscentralen beviljar det i 1 mom. avsedda inköpstillståndet för skogsbruk till företag som yrkesmässigt bedriver drivning, närtransport av virke eller skogsvårds- och skogsförbättringsarbeten för produktion som är nödvändig med tanke på hanteringen av undantagsförhållandena. Närmare bestämmelser om de nyttigheter som omfattas av inköpstillstånd, om grunderna för fastställande av den kvantitativa kvoten för inköpstillstånd samt om den verksamhet för vilken inköpstillstånd kan beviljas utfärdas genom förordning av statsrådet. Livskraftscentralen svarar för verkställigheten av regleringen och övervakar att regleringen iakttas.	
141	Tillstånd att inleda eller fortsätta byggande Om nödvändigt byggande inte kan tryggas på något annat sätt, får ett i 42 § i bygglagen (751/2023) avsett byggprojekt eller projekt som gäller byggande av infrastruktur inledas eller fortsättas under undantagsförhållanden som avses i 11 § 1 mom. 1 och 2 punkten i denna lag endast om projektet beviljas inlednings- eller fortsättningstillstånd. Inlednings- eller fortsättningstillstånd ska beviljas för nödvändigt byggande. Tillstånd ska beviljas också för andra byggprojekt, om inte något annat föranleds av säkerställandet av tillgången på arbetskraft, maskiner och byggprodukter för nödvändigt byggande som avses i 3 mom. Kommunens byggnadsinspektör kan återkalla ett inlednings- eller fortsättningstillstånd som denne har beviljat, om det nödvändiga byggandet inte kan tryggas på något annat sätt. Som nödvändigt byggande betraktas särskilt	Detta hanteras av kommunerna i riket. Även Tillstånds- och tillsynsverket och miljöministeriet har roller i vissa situationer (regionalt resp. Nationellt viktiga byggprojekt). Åland har lagstiftningsbehörighet och därmed egen plan- och bygglagstiftning och bygglov på Åland har beviljats med stöd av landskapslagstiftningen. Dock hänvisas i paragrafen enbart till rikets lagstiftning varför den rättsliga grunden att avvika från landskapslag saknas. Det finns inga bygglov på Åland som är beviljade med stöd av 42 § bygglagen (751/2023). Riket kan inte heller påföra de åländska kommunerna uppgifter inom landskapets lagstiftningsbehörighet. Reglering i självstyrelselagen behövs för att lösa problemet. Vidare krävs betydande lokal kännedom vad gäller tryggnad av vissa utvalda byggprojekt (byggnader) eller infrastrukturprojekt. Det är landskapsregeringen, kommuner och andra offentliga myndigheter och

	1) försvarsmaktens projekt och reparationsarbeten samt projekt och reparationsarbeten som gäller försvaret, 2) byggnads- och reparationsarbeten som krävs för skyddande av befolkningen samt för dess försörjning och säkerhet, 3) byggnads- och reparationsarbeten som krävs för energiförsörjningen, 4) brådskande byggnads- och reparationsarbeten inom trafik- och kommunikationsförbindelser, 5) byggnads- och reparationsarbeten för industri som är viktig med tanke på befolkningens försörjning eller försörjningsberedskapen, 6) sjukhus och hälsostationer samt reparationsarbeten på dem. Inlednings- eller fortsättningstillstånd behövs inte för genomförande av försvarsmaktens byggprojekt. Inlednings- eller fortsättningstillstånd behövs inte heller för sådant byggande av tillfälliga skyddsrum som avses i 75 § eller för brådskande byggnads- och reparationsarbeten i anslutning till energiförsörjningen. En ansökan om inlednings- eller fortsättningstillstånd ska lämnas in till kommunens byggnadstillsyn. Kommunens byggnadsinspektör beviljar tillstånd att inleda och fortsätta byggprojekt. Tillstånds- och tillsynsverket beviljar dock inlednings- och fortsättningstillstånd för regionalt betydande projekt och miljöministeriet för projekt som är betydande på riksnivå. Genom förordning av statsrådet bestäms vilka projekt som är betydande regionalt eller på riksnivå. Kommunens byggnadsinspektör ska lämna uppgifter om inlednings- och fortsättningstillstånd till datasystemet för den byggda miljön. Närmare bestämmelser om nödvändigt byggande får utfärdas genom förordning av statsrådet.	offentligt ägda bolag på Åland som har betydande data och grunduppgifter om bl.a. hamnanläggningar, broar och annan infrastruktur.
145	Vite Den behöriga myndigheten kan förena ett beslut som den har meddelat med stöd av 34, 59, 70, 79, 81, 93, 95, 99, 101 § 2 mom., 121–123, 131–135, 137 och 138 § med vite.	Detta blir juridiskt problematiskt då rättsgrunden för myndigheterna att vidta åtgärder på Åland många gånger är oklar.

	Bestämmelser om vite finns i viteslagen (1113/1990). Beslutet om föreläggande av vite ska iakttas trots ändringssökande.	
147	Tillsynsmyndighetens rätt att få information och inspektionsrätt Den myndighet som utövar tillsyn över efterlevnaden av denna lag har trots sekretessbestämmelserna eller andra begränsningar som gäller utlämnande av information rätt att av tillsynsobjektet få den information som är nödvändig för att utföra tillsynsuppgiften. Den myndighet som utövar tillsyn över efterlevnaden av denna lag har rätt att förrätta inspektioner för att övervaka att denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den iakttas. Den som förrättar en inspektion har rätt att för inspektionen få tillträde till andra utrymmen än sådana som används för boende av permanent natur. Bestämmelser om det förfarande som ska iakttas vid inspektion finns i 39 § i förvaltningslagen.	Riket kan inte ensidigt i rikslag lagstifta om rätt att få information och inspektionsrätt rörande självstyrelsemyndigheterna eller de åländska kommunerna inom landskapets behörighetsområde. Denna rätt finns således inte i förhållande till självstyrelsemyndigheterna eller de åländska kommunerna.
151 §	Särskilda bestämmelser om förfarandet i fråga om särskilt stöd under undantagsförhållanden På ansökan om och beviljande av stöd enligt 87 §, behandlingen av stödärenden samt ändringssökande tillämpas vad som i lagen om utkomststöd (1412/1997) föreskrivs om ansökan om och beviljande av grundläggande utkomststöd, behandlingen av stödärenden samt ändringssökande, fränsett de undantag som föreskrivs i 2 mom. i denna paragraf. Trots vad som föreskrivs 1) i 17 § i lagen om utkomststöd kan kundens ekonomiska situation utredas utifrån tillgängliga uppgifter, 2) tillämpas inte tidsfristerna enligt 14 a och 14 b § i lagen om utkomststöd på beviljande av stöd; vid beviljande av stöd ska dock beaktas sökandens situation och hur brådskande behovet av stöd är, 3) kan avvikelse göras från kundens rätt till personlig service enligt 14 d § 2 och 3 mom. i lagen om utkomststöd; kunden ska dock ges tillfälle att träffa en tjänsteman vid	Detta är riksbehörighet och riket ska sköta detta även på Åland. Det finns bakgrundsuppgifter hos de åländska kommunerna som kräver sekretessbrytande bestämmelser för att kunna lämnas till riksmyndigheterna. Det finns inga välfärdsområden på Åland. Eftersom statens skyldighet enligt 87 § 1 mom. gäller även i förhållande till Åland måste staten säkerställa att på motsvarande sätt som för ersättning till välfärdsområdena ersätta de kommunala myndigheterna på Åland för kostnaderna om man tänker sig att dessa ska vidta åtgärder på Åland.

	Folkpensions-anstalten, om detta är nödvändigt för att göra ansökan.	
152 §	Återkrav av särskilt stöd under undantagsförhållanden Stöd enligt 87 § ska återkrävas. Den myndighet som beviljat stöd meddelar beslut om återkrav. Återkravet kan emellertid frångås helt eller delvis, om det anses vara skäligt och om utbetalningen av stöd inte har berott på svikligt förfarande från förmånstagarens eller dennes företrädarens sida eller om det utbetalda beloppet är litet. Återkravet kan också frångås helt efter det att beslutet om återkrav har meddelats, om det med beaktande av förmånstagarens ekonomiska situation inte längre är ändamålsenligt att fortsätta återkrävandet eller om det med hänsyn till det förmånsbelopp som inte har återkrävts medför oskäliga kostnader att fortsätta återkrävandet. Återkravet ska frångås om det leder till behov av utkomststöd. Stöd kan återkrävas också genom att det beaktas som avdrag från beloppet av de förmåner enligt 85 § 1 mom. som senare betalas för samma tidsperiod. På beaktande av stöd enligt 87 § som betalats ut för tryggande av försörjningen när en förmån enligt 85 § 1 mom. senare betalas ut för samma tidsperiod tillämpas vad som föreskrivs om återkrav av förmånen genom kvittning.	Se 151 §.
153	Ordnande av tjänster för förflyttad befolkning Ett välfärdsområde till vars område befolkning har förflyttats på grund av en skyldighet att förflytta sig enligt 68 § eller ett vistelseförbud enligt 63 eller 65 § är skyldigt att för den förflyttade befolkningen ordna sådan nödinkvartering och mathållning som den behöver samt övriga tjänster som krävs för brådskande och nödvändig omsorg. De kommuner som ligger inom välfärdsområdets område är skyldiga att anvisa välfärdsområdet de fastigheter, personalresurser och mathållningstjänster och den nödvändiga infrastruktur som välfärdsområdet behöver för skötseln av uppgiften.	Se kommentarerna under 101 §. Det finns inget välfärdsområde som har detta ansvar på Åland. Evakuering är rikets lagstiftningsbehörighet, liksom befolkningsskydd.

	Välfärdsområdet ska för att fullgöra den skyldighet som avses i 1 mom. vid behov inrätta ett eller flera evakueringscenter. Kommunen och välfärdsområdet ska utifrån den anmälan som avses i 69 § för de personer som förflyttats ordna de tjänster som de enligt lag har organiseringsansvar för på samma grunder som för kommunens och välfärdsområdets invånare. Om en person har förflyttats till kommunens område på grund av att en institution eller boendeserviceenhet har förflyttats eller om det av någon annan orsak är nödvändigt, kan beslut om ordnandet av social- och hälsovårdstjänster fattas med stöd av ett beslut enligt 95 §.	
162	Kostnader för särskilt stöd under undantagsförhållanden Staten svarar för kostnaderna för stöd som avses i 87 § 1 mom. och ersätter välfärdsområdena för kostnaderna för åtgärder som avses i 3 mom. i den paragrafen.	Detta är rikets lagstiftningsbehörighet. Det finns inga välfärdsområden på Åland. Eftersom statens skyldighet enligt 87 § 1 mom. gäller även i förhållande till Åland måste staten säkerställa att på motsvarande sätt som för ersättning till välfärdsområdena ersätta de kommunala myndigheterna på Åland för kostnaderna om man tänker sig att dessa ska vidta åtgärder på Åland.
163	Beaktande av vissa åtgärder vid beviljande av statsandelar och statsunderstöd De verkningar som i 101 § 2 mom. och 153 § avsedda åtgärder har på kostnaderna för verksamheten kan beaktas vid beviljandet av statsandelar och statsunderstöd för undervisningsväsendet så som närmare föreskrivs genom förordning av statsrådet.	Till den del riket har behörighet måste det utredas på vilket sätt riket ska kompensera de åländska myndigheterna till den del de har kostnader med anledning av dessa bestämmelser.
164	Statskontorets rätt att få uppgifter Statskontoret har rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna av den myndighet som verkställer en tilläggsbefogenhet enligt avdelning III få sådana uppgifter om verkställigheten av befogenheten som är nödvändiga för fastställande och utbetalning av ersättningar enligt detta kapitel. Statskontoret har rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, Skatteförvaltningen, Patent- och registerstyrelsen, Statistik-centralen, Lantmäteriverket, Transport- och	Den sekretessbrytande bestämmelsen gäller inte i förhållande till självstyrelsemyndigheterna och endast delvis i förhållande till de åländska kommunerna.

	kommunikationsverket, Skogscentralen samt arbets- och näringsministeriet få sådana uppgifter om den som ansöker om ersättning som är nödvändiga för fastställande och utbetalning av ersättningar enligt detta kapitel.	
--	---	--